

Ціна: 40 центів.

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ МІСЯЧНИК

РІК XIV

БЕРЕЗЕНЬ — 1963 — MARCH

Ч. 158

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Драч Іван — Смерть Шевченка	1
Гак Анат. Сміх і сльози	4
Підсуха Олександр — Думка, поезія	9
Аркас М. — Наш степ	11
Архімович О. — Шукання нової цілини	15
Волиняк П. — Вибори в Канаді і українці	19
Жадан С. — Амер.-Укр. блудний син	25

Дописи. Листування. Бібліографія.

НА ПЕРШІЙ СТОРІНЦІ ОБКЛАДИНКИ:

Високодостойний Джон Діфенбекер, голова уряду Канади.

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Криволап С., Аделаїда, Австралія	2
Срібна П., Гілонт, Австралія	1
Басарабець А., Нью-Йорк, США	1
Дем'яненко С., Торонто, Канада	1
Одрин Олена, Філадельфія, США	1
Макарець Ів., Арлінгтон, США	1
Жовтоніжка М., Монреаль, Канада	1
Михайлова Г., Метачен, США	1
Солоний Н., Едмонтон, Канада	1
Д-р А. Лисий, Міннеаполіс, США	1

НА РОЗБУДОВУ ЖУРНАЛУ ЖЕРТВУВАЛИ:

Д-р А. Лисий, Міннеаполіс, США	10.00
Михайлова Ганна, Метачен, США	7.00
Слюсар Д., Лондон, Канада	5.00
Басарабець А., Нью-Йорк, США	3.00
Білоцерківський А., Монреаль, Канада	3.00
Гаращенко К., Міннеаполіс, США	2.00
Янцевич К., Річмонд Гілл, США	2.00
В'юн Яків, Чикаго, США	2.00
Логущ Марія, Монреаль, Канада	1.50

"НОВІ ДНІ"

Універсальний ілюстрований місячник.

Видає в-во "Нові Дні", редактор П. Волиняк.

Умови передплати:

Канада — річна: \$ 3.50, піврічна \$ 2.00

США — річна: \$ 4.00, — піврічна: \$ 2.50 амер.

Зміна адреси: 10 центів (можна канадійськими поштовими марками, чи амер. грішми).

Замовлення і гроші слати на адресу:

N O W I D N I

187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada

НАШІ ЗАКОРДОННІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Англії:

A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London, W. 11, England

Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

В Австралії:

S. Krywolap, Box 1586 M, G. P. O. Adelaide,
South Australia

Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

Передплата: річна 25 пезів, піврічна 15 пезів

NOWI DNI, a Ukrainian Monthly.

Editor: Petro Wolyniak.

Address:

187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada

Горонович О., Монреаль, Канада	1.50
Говорун Надія, Торонто, Канада	1.50
Тарасівська Наталка, Торонто, Канада	1.50
Маленко Т., Напа, США	1.00
Зеленська Марія, Січмонд Гілл, США	1.00
Дорошенко М., Нью-Йорк, США	1.00
Проф. О. Грановський, Сан Паул, США	1.00
Мазуренко С., Детройт, США	1.00
Слободян Я., Торонто, Канада	1.00
Кулиняк Ольга, Філадельфія, США	1.00
Лібер Р., Торонто, Канада	0.50
Дем'яненко Ю., Сідней, Австралія	1 фунт.
Кульчицький П., Ді Бай, Австралія	1 фунт.

Сердечно дякуємо всім за допомогу!

Редакція

ЮВІЛЕЇ

СОРОКАЛІТТЯ СВЯЩЕНСТВА О. ПЕТРА ХОМИНА

24 лютого католицька парафія св. о. Миколи в Торонті відзначила 40-річчя священства одного зі своїх настоятелів і головного редактора тижневика "Наша Мета" о. Петра Хомина. У бенкеті, яким керував о. д-р Б. Липський, взяло участь кілька сот осіб, заслужено багато привітів, в тім числі й привіт від папи Івана 23-го. Почесну грамоту ювілятові особисто передав міністер громадянства провінції Онтаріо п. Іван Яремко.

На жаль, святкування відбувалися лише в межах одної парафії. Ми, наприклад, довідалися про це все з газет, тому вітаємо нашого шановного колегу редактора о. Петра Хомина з його славним ювілеєм з деким запізненням. Бажаємо Вам, отче-редакторе, дальших успіхів на ниві церковній і редакторській!

ІВАН МАНИЛО ВІДЗНАЧАЄ СВОЄ 45-ЛІТТЯ

Як довідуємось, відомий український байкар Іван Манило в березні відзначає 45 років життя. З цієї нагоди щиро вітаємо його й бажаємо дальших творчих успіхів!

РЕДАКЦІЯ

MODERN HEATING

ОПАЛЕННЯ:

Водяне — Парове — Помпи

Оіл Борнери та наприви.

J. KIRICHENKO

945 DUNDAS ST. W. — TORONTO, ONT.

PHONE: EM 8-6602

ОСНОВИ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ГРАМОТИ

Приватні лекції рисунку, малярства та композиції для осіб різного віку дає Петро Магденко в Торонті.

Зацікавлених проситься телефонувати на

LE 5-8545

Authorized as Second Class Mail by the Post Office Department Ottawa and for payment of postage in cash.

KIEV PRINTERS LTD., 686 Richmond St. W., Toronto, Ont.

Іван ДРАЧ

Смерть Шевченка

СИМФОНІЯ

Сто років — зморшка на чолі Землі.
Всесвітні війни, революцій грози...
Дніпро до ніг стежиною проліг
І котить славу в сиві верболози.

Поет став морем. Далеч степова,
І хмарочоси, й гори — ним залиті.
Бунтують хвилі-думи і слова,
І сонце генія стоїть над ним в зеніті.

Дно глибшає, і береги тікають,
Аж небо рве свою блакить високу.
І шторми піняться од краю і до краю,
Од Вінніпегу до Владивостоку.

З глибин сердець джерела пружно б'ють —
І шумувати морю, не вмирати,
Хай ллють у нього і любов, і лють,
Тривожну шану, жовч гірку розплати...

Художнику немає скутих норм.
Він — норма сам, він сам в своєму стилі...
У цей столітній і стобальний шторм
Я кидаюсь в буремні гори-хвилі.

Перша частина

ВИШНЕВИЙ ЦВІТ

1.

Завірюха стугоніла, вила,
І мороз гострив свій білий ніж.
А Земля, од ляку задубіла,
На вітрах крутилася скоріш.

Щулились дороги, мерзли хмари,
В сіру безвість зносило міста.
А дуби стругалися на мари,
На труну, на віко, на хреста.

Петербурзьким шляхом, по коліна
Грузнучи в заметах, боса йшла
Зморена, полатана Україна,
Муку притуливши до чола.

І намисто сипалось під ноги,
Ніби кров змерзала на льоту.
“Сину, сину”, — слухали дороги
Тих ридань метелицю густу.

“Може, тобі липового чаю,
Чи калини спряжити бува...”
А дорога ген до небокраю —
На дорозі мати ледь жива.

Хурделяє хуга хуртовинна,
Засипає снігом очі вщерть.
І біжить до сина Україна
Одганяти знавіснілу смерть.

2.

Цілу ніч надворі виє хуга,
Плаче, деренчить в віконнім склі.
Ні дружини, ні дітей, ні друга —
Тільки гілка вишні на столі.

Телеграма від полтавців. М'ята
Віє в душу запахуючий дим,
Та маленька свічка тьмянувата
Тріскає і мружитья над ним.

Дві у шафі, що життя досвітять,
Ну, а там світити вже йому.
В завірюшних, грозяних століттях
Серцем розпанахувати тьму.

Нині вишня бризнула суцвіттям —
В пляшці тепла гілочка жива...
Біль пекучий... І вона, самітня,
В цвіті вся, як в думках голова.

Ліг у ліжку. Віє чи не віє —
В заметілях весь життєвий шлях.
В свічці ледве дихають надії,
І блукають пальці в пелюстках.

3.

Перше марення

Густий туман спадає.
Великий пляц, піском посипаний,
Де флейта з вихлипом ридає,
І барабан гуде, як гнів невсипний.

Ні — сотні флейт конають в муці.
Гуде земля, і товпища народу,
Як зерна у мішку, в густій пиліюці
Тривожаться, шумлять до небозводу.

Ярмулки і хустки, шапки, кубанки.
Посивілі, руді, із кучмами, із струп'ям.
Востанне надриваються горлянки.
Вози вгинаються, чиясь гарба порипує.

Валує дим в жіночих зойках вгору,
Дитячий лемент свердлить небо й душу.
Хто виліз по сніпках на схилену комору,
Хто на вершок на грушу —

І дивляться туди,
Де два ряди
Стоять, схилившись для удару,
В очах леліючи покару
І лютий гнів
На всіх царів.

Один — жіночий ряд. Там покритки,
Замучені, із безрозумним горем,
Із випитим лицем, із поглядом суворим —

Стоять і мнуть хустки.
А другий ряд — катовані солдати.
Забиті лозами, посаджені за ґрати.
А серед них і кістяки, мерці
Шпіцрутени тримають у руці,
І козаки замучені, й казахи
Похнюплені — орбіти без очей, —
І вітер розвіває чорні лахи
Над білими цурпалками плечей.
Од заходу до сходу — два ряди.
Вже крики звідусіль: “Пора — веди!”
І він, Тарас, веде катів людських.
Січуть шпіцрутени вельможні пишні спини,
І так горлає їхній зойк невпинний,
Щоб в майбутті він за віки не стих.
Тарас веде Миколу, що його
Хотів засипати казахськими пісками.
На спині пешеній танцює вже вогонь,
І Олександр Романов йде з братами.
Іх святить гнів народів... Свист і свист.
Він опритомнів у тяжкому горі:
Це хуртовина бляхи білий лист
Зірвала — грімкотить і цьвохкотить надворі,
І гасне свічка, як його життя.
Він другу світить. Тужно вітер свище.
Даремно в шибку б’ється каяття.
В душі стліває чорне попелище...

4.

Далекий дівочий голос

Я тебе чекала роки й роки.
Райдугу пускала з рукава.
На твої задумані мороки,
На твої огрозені слова.

Я тебе в Закревській поманила,
Я душею билась в Репніній,
А в засланні крила розкрилила
В Забаржаді, смуглій і тонкій.

Ні мотиль-актриса Піунова,
Ні Ликери голуба мана
Цвітом не зронилися в грозову
Душу вільну, збурену до дна.

Я б тобі схилилася на груди,
Замість терну розсівала б мак.
Та мені зв’язали руки люди.
“Хай страждає, — кажуть, — треба так.

Хай у ньому сльози доспівають
У ненависть, в покару, в вогні”
І мене, знеславлену, пускають,
Щоб ридали вірші по мені.

Я — Оксана, вічна твоя рана,
Журна вишня в золотих роях.
Я твоя надія і омана,
Іскра нероздмухана твоя.

5.

Друге марення

*(З шибки спурхує в кімнату згряя горобців
всідається біля свічки, цвірінчить):*

Ми — українські горобці.

Як оселедці, в нас чуби.
Український усміх на лиці,
Українські писки і лоби,
Що нам сипнуть, те ми клюєм,
Чолом за ласку віддаєм.
Цар нас шугнув, і ми — о, страх —
Всі пурхнули по смітниках.
То служимо в своїх панів,
Як Бог велів і цар велів.
То мостимося до чужих
І в урнах порядуєм в них,
А те, що Україна гола, —
Нам соромно за наші вола,
Ми обминаєм наш смітник —
Вже одбував козацький вік,
І ми не витвори льокальні.
Ми навіть інтернаціональні.
Бо як підійметься руїна
Й зачервоніє Україна,
То нам прийдеться утікати,
Щоб крильця не пообпікати.
А вдалині на чужині,
А чи в сусідськiм бур’яні
Ми розпережемось орлами...
Цвірінь, цвірінь! Ти будеш з нами?
Ти в нас дивись, бо спересердя
Ми поклюєм твоє безсмертя...
А то престол тобі зів’єм
І епігонством тихо вб’єм,
В труну твою, як ляжеш спати,
Ми рідної натрусим м’яти.
Що ми свої (хай знає світ!),
Цвірінькнем тихо “Заповіт”...
Ти — вічний?
Вічні ми, борці,
Ми — всюдисущі горобці!

6.

Третє марення

Він лежить горілиць і не бачить нічого.
Тільки з хрому халяви - глум гидкий, навісний.
І підходить один, пружно виструнчив ногу,
Став на груди поетові (чи це ява чи сни?),

І пристукує, і гатить
Каблуками кованими —
Якби серце розірвати
Гострими підковами.
Гупотить, тупотить,
Тисне, мне, вичовгує.
Злісний танець глупоти
В піні вишумовує.
Та по грудях, та по серцю,
Та по тілі білому —
Крики, лемент: “Підсип перцю!”
В диму очамрілому
Офіцери ходять колом,
Оренбурзький гарнізон —
І, пробитий гостим боєм,
Захлинається прокльон.

Він тужавіє мукою, биті груди розпростує,
Рве сорочку скривавлену — і росте, і росте,
І злітає мізерія золотою коростою,
Збившись в закутки шинку в павутиння густе.

І малі йому зруби, дико валяться стіни,
Дах злітає за вітром, та впину нема,
І казарми тріщать од лежачої спини,
З ляку в море пірнає пустеля німа.

І не встати йому, мов прибитий навіки,
Хоч під ним, наче хмиз, тріскотить Оренбург,
Хоч здаються струмочками вигнуті ріки
І дмушками дитячими посвисти бур.

Він кричить з переляку, бо рука вже на полюсі
Маца лисину льоду, а друга внизу
Чорне море впізнала по козацькому голосі
І так спрагло голубить подніпрову лозу.

Голова в Петербург вже уперлась — і звідти
Сунуть армії, прямо по ньому гудуть.
І танцює імперія, і гудуть динаміти,
Щоб добратись до серця, в поетову лють.

А над серцем гопака
Панство з України
У червоних чобітках
Пробива до спини.
Дави свого, слава Богу,
Щоб чужий боявся,
Щоб іти в таку дорогу
І не замірявся.
Гоп-гоп гопака
У червоних чобітках,
У киреях вишневих,
У шапочках смушевих...

Він лежить горілиць. Гасне свічка поволі.
Люто груди печуть, та нікого нема,
І летять на Україну незагоєні болі,
Зупиняють їх ґрати, бо вітчизна — тюрма...

7.

Голосіння Матері України

Та до кого ж я літатиму,
Кому в очі заглядатиму.
Кому квіти-самоцвіти
По долинах розстилатиму?
Відкіль тебе ж викликати?
Чи то з рути? Чи то з м'яти?
Чи з глибокої могили,
Де барвінки хрест обвили?
Які столи застилати,
Повні чари наливати?
Та й налити, пригубити,
З хрестом цокнутись і пити?..
Як же тебе шанувати —
Цвіт вишневий обсіпати,
А чи жовтий лист кленовий
На віночок твій терновий?..

Друга частина

ВИШНЕВИЙ ВІТЕР

Вишневий цвіт
З вишневих віт
Вишневий вітер
Звіває з віт...

Йому стелилася дорога незвичайна —
Єдина у житті і в смерті теж єдина,

Крізь всі віки, загорнуті у смуток,
Крізь всі народи, сиві і весняні, —
Кругом Землі йти на плечах братів.

І до труни з кленового безсмертя
Шекспір підходив з глибини століть
І, чорний плащ відкинувши рукою
(На грудях заряхтіли діаманти,
Мов зорі на небесному чолі),
Схилився до землі, поцілував у лоб —
Війнулося волосся над труною.
Застиг в мовчанні, вічний, як життя.

Війнуло подихом насичених терзань —
Рішуче звівся буряний Бетховен.
Левиний чуб із чорних блискавок
Упав на груди вогняного брата —
Вислухував громи в Тарасовій душі.
Стрункий, і чистий, і легкий, мов птах,
В вустах затисши білий цвіт черешні,
Плив на вітрах чорногарячий Пушкін.
І полилось волосся кучеряве
На мудрі руки сивого борця.
І скинув Гойя вороний циліндр.
Поставу згорблену ніс крізь тривожні хмари
З совою на широкому плечі.
У кожного рукав пов'язаний хустиною
З яскравим українським вишиттям.
Взяли на плечі дорогу труну.

Вишневий цвіт
З вишневих віт
Вишневий вітер
Звіває з віт.

І замість свічки палахтіло сонце
Вишневий плід
Здивує світ,
Всміхнеться сонцю
На крилах віт

В Тарасових натруджених руках.

І доки світ
У плині літ —
Вишневий вітер.
Вишневий цвіт.

У кругосвітній похорон пішли,
Щоб зупинитись на горі Чернечій,
Йшла вперше Україна по дорозі
У глибину епох і вічних зльотів —
Йшла за труною сина і пророка.
За нею по безсмертному шляху
Ішли хохли, русини, малороси,
Щоб зватись українцями віднині.

Вишневий цвіт
З вишневих віт
Вишневий вітер
Зриває з віт.

І розступалися народи перед ними.
Вітри носили шепоти на крилах.
Питав Париж Варшаву: хто це? Хто?
Літали ластівки й снували за собою
Години й дні, журбою перевиті.
А з куполу захмарених небес
Глибинний реквієм схилявся до Землі
І очі смутку зазирали в душу —
Йшла Україна в глибину століть.

Вишневий плід
Здивує світ,

Всміхнеться сонцю
На крилах віт.
Вишнева весняна пора.
Летять стежини до Дніпра,
Летять хмарки, летять дороги,
Зібгавши куряву під ноги.
Летять студенти і монахи,
Летять мундири і папахи,
Летять солом'яні брилі,
Летять кленові костилі,
Летять берлини і підводи,

Летять віки. Летять народи.
Вишневий вітер на Землі.
Вишневі думи на чолі.
І доки світ
У плині літ —
Вишневий вітер,
Вишневий цвіт.

(“Вітчизна”, ч. 3, 1962, Київ.)

(Довідку про автора цієї симфонії див. на стор.
27-ій цього числа).

Анатоль ГАК

СМІХ і СЛЬОЗИ

(Оповідання)

Не знаю, як хто, але я люблю ходити на гуки та на перегони із своїм минулим. Тоді з глибочині твоєї пам'яті, мов живі, виривають силуети знаних тобі людей, а на очі раз-по-раз набігають обриси подій, пригод та випадків, свідком або й учасником яких ти колись був. Пригадуючи все те, іноді відчуєш, як тоскно защемить у грудях серце, а душу твою обгорне невимовний жаль за тим, що минулося і ніколи вже не вернеться. Однак трапляється часом і цілком протилежне: спаде тобі на думку якийсь сміховинний епізод із твого власного життя, розвіє твій смуток, сповнить тебе всього веселістю, — і ти, наче той відроджений із попелу фенікс, зайдешся таким заливним сміхом, на який, здається, позаздрили б мітичні боги з Гомерової “Іліади”.

Січень 1920 року. Булицями засніженої Звенигородки суне холодний вечір. Ми з Шерстюком шойно закінчили свої гастролі в Червонопрапорній дивізії, яка під той час відпочивала на Звенигородщині, і зараз оце рихтуємося в дорогу — до Києва. На ці гастролі погнала нас голоднеча, що дошкуляла тієї зими всім киянам: від кепського харчування у нас в обох почали пухнути ноги. Треба було шукати якогось порятунку. Довелося їхати на гастролі. Шерстюк співав червоноармійцям українських народніх пісень, а я читав їм свої гуморески на червоноармійські теми. Успіх ми мали не аби-який. Тим то політкомісар дивізії, що доводився Шерстюкові якимсь далеким родичем, наказав заплатити нам по 20.000 карбованців та дати кожному по два оселедці. Ми просили у нього чогось м'ясного, але політкомісар відповів — ніякого м'яса у них немає, і нам довелось задовольнитися тим, що вже лежало в наших кишнях. Коли ми були повмощувалися в санях, щоб їхати на залізничу станцію, до саней, хто-зна де й узявшись, прискочив сільський парубчак у вухатій шапці.

— Стривайте, товариші! — гукнув він до нас і, не встигли ми второпати, що й до чого, посадив нам на коліна зв'язаного півня. — Це,

— каже, — товариш політкомісар вам передали.

— Політкомісар? — здивувалися ми обидва. — Де він міг його взяти? Ти, мабуть, украв у когось цього півня? — питаємо парубчачка.

— Таке сказали! — засміявся парубок. — Чого б же я мав красти? Ні, не так. Політкомісар живуть у нашій хаті. От вони й розбалакалися з батьком про те, що ви, товариші, не маєте чого їсти в Києві. Ну, батько кажуть: “То я подарую їм півня”. А товариш політкомісар кажуть: “А я вам за півня дам свої старі чоботи”. Отак і сторгувалися. Їдьте! Щасливої вам дороги! — та й чкурнув кудись за ріг будинку, в якому містився штаб дивізії.

— Можна рушати? — блиснув перед нашими очима своїм недокурком червоноармієць, що сидів у передку саней.

— Рушай, товаришу, — відповів Шерстюк. — Вітром лети, щоб нам не спізнитися до потягу.

— Не спізнимося! — запевнив червоноармієць. — Коні у мене — орли! — Сплюнув з губи недокурка, смикнув за віжки, гукнув на все горло: “Гаття!” і ми, справді, не поїхали, а полетіли в напрямку залізничної станції.

Ізда залізницею в роки громадянської війни, — то була одна із найтяжчих тогочасних мук. Потяги ходили нерегулярно, повільно, запізнавалися в дорозі. А найголовніше — вагони завжди були переповнені, і потрапляти до середини мали змогу лише дужі, хитрі або нахрапіві люди. Усім іншим доводилося подорожувати на приступках, на ганках та на дахах вагонів. Щось подібне до того чекало і на нас із Шерстюком. Не встиг потяг зупинитися перед станційним будинком, як до кожного вагона повалив стоголовий натовп. З клунками, з торбами, з кошиками, з гвинтівками... Випереджають один одного, товпляться, штовхаються, кудись лізуть, кудись деруться. Галас, зойк, крики, лайка, прокльони, матюкчя...

Не зважаючи на всі труднощі, нам з Шерстюком таки пощастило дістатися до середини вагона. Щоправда, не без шкоди: у Шерстюка

котрийсь спритник свиснув із кишені його оселедці, а я в отій штовханині відбіг свою смушеву шапку. Та дарма: де п'ється, там і л'ється! Сидимо, як і багато хто, в проході на підлозі. "По-турецькому" — попідгинавши під себе ноги, носом до носа. Люди спотикаються через нас, лаються, згадують усіх наших родичів, але нам і за вухом від того не свербить: всю свою

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

для всіх клас українських шкіл на еміграції:

1. Л. Демолович

БУКВАР

Восьме видання

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

2. Петро Волиняк

БАРВІНОК

Читанка для 2-ої класи

Четверте видання

Ціна: у Канаді і США — 1.20 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

3. Петро Волиняк

КИЇВ

Третє видання

Читанка для 3-ої класи

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

4. Петро Волиняк

ЛАНИ

Читанка для четвертої класи

Третє видання

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

5. Петро Волиняк

ДНІПРО

Підручник з історії української літератури
і хрестоматія.

Єдиний на еміграції підручник такого типу.

Книжка ілюстрована.

Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

6. Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
(Фонетика й морфологія).

Видання друге.

Підручник пристосований до українських
еміграційних шкіл (багато прикладів і завдань).

Сьогодні — це єдиний підручник
з української мови на еміграції.

Ціна: у Канаді і США — 1.70 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

7. Петро Волиняк

ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

Підручник багато ілюстрований, фотами, картами,
та схемами, стисло написаний, має багато
вправ і завдань для самостійної праці учнів, гарно
видрукуваний на доброму папері.

Ціна: у Канаді і США — 1.60 дол.,
в Англії та Австралії — 12 шіл.

Замовляти в "Нових Днях". Школам і книгарням
та церковним громадам — знижка.

увагу ми зараз зосередили на півневі, що, мов у гнізді, сидить між нашими коліньми. Хоч у вагоні було казна яке світло, проте ми мали змогу милуватися цим представником курячого поголів'я. Ах, що це був за півень! Гребінь — м'ясиста душа з червоного, як жар, кавуна. Борода — два кетяги спілої калини. Хвіст — фонтан темнозеленого пір'я. А коли поворухнеться, як тріпне крильми, то, їйжебогу, здається, іскри з його пір'яної кереї посиплються.

— Оце так гонорар! — пошепки, щоб ніхто не звертав своєї уваги на нашого півня, каже до мене Шерстюк. — Борщів на десять вистачить.

— На десять, можливо, не вистачить, але за п'ять борщів можу поручитися, — кажу я.

— Але ми його не заріжемо, — раптом міняє свою попередню думку Шерстюк. — Ніколи не заріжемо!

— А що ж нам із ним робити? Хіба понесемо на Євбаз продавати? Тисяч п'ятдесят дадуть.

— П'ятдесят? — дивиться на мене Шерстюк. — Та ми його й за сто тисяч не продамо. Однак і не заріжемо. Ніколи в світі! Ти ж подивися на його голову, очі, на шию... Чи ж зведеться котромусь із нас рука, щоб перетнути ножем оцю шию? Та швидше рука мені всохне, як я на таке зважусь. Ні, кажу тобі, ми його не заріжемо. Він житиме у нас. А щоб півень не сумував за курячим товариством, ми купимо зо три курочки. Нехай цей бравий козарлюга залицяється до цокотух. А ми з тобою шодня їстимемо яєшню. Розумієш? Наша Риндичка, гадаю, дозволить нам тримати на подвір'ї кури.

Риндичка — господиня старезної, аж по самі вікна вгрузлої в землю хатки, в якій ми мали собі одну на двох кімнату. Десь на Подолі. Назва вулиці вивіялася з моєї пам'яті, але пам'ятаю — одразу ж за Андріївським собором, під стрімкою горою. В очі ми нашу господиню називали МIRONІВНОЮ, а позаочі — Риндичкою, бо була це жінка сварливої вдачі. Чим тільки вона нам не допікала: ми, за її словами, і "волоцюги", бо пізно вертаємося додому, і "нещасна босота", бо маємо лише по дві пари білизни, і "шалалути", бо, вийшовши вранці з хати, навіть лоба не перехрестимо на хрести Андріївського собору, як це вона робить щоранку. А втім, то таке тільки говориться, бо насправді МIRONІВНА нас обох жаліє, вболіває над нашою долею. Коли котрась сусідка каже їй, щоб вона вигнала нас геть із хати, МIRONІВНА на це відповідає: "Як же я можу їх вигнати, коли вони без мене й одного дня не проживуть: або повмирають з голоду, або тиф їх подушить, або Че-Ка постріляє. Тоді Бог за них мене покарає. Нехай живуть. Може, колись одумаються, порозумнішають, навияддють".

Міркуючи між собою про майбутнє нашого курячого поголів'я, ми з Шерстюком так захопилися, що не заперітили, коли все те людське місиво, що навколо нас, опинилося в обіймах добротливого Морфея. Вже не галасують,

не сваряться, не гукають одне до одного: "Та прибори геть свої клешні!", — натомість сопуть, хропуть, харчаться, стогнуть, ойкають, скреготуть зубами. А ось цей молодий червоноармієць, що примостився на вузькій полиці, де мали б лежати речі, — він притискує до своїх грудей гвинтівку і крізь сон кличе якусь Катю — чи то дружину, чи сестру, чи, може, люблену дівчину...

Заколисани звуками цієї нічної симфонії, починаємо й ми з Шерстюком куняти. Ні, ні — стук лобом об лоб! Проте півня свого тримаємо всіма чотирма руками. Ще б пак: багато хто, переступаючи через наші голови, зупиняв на ньому свої заavidючі очі: "Півень? Ку-ку-рі-ку!"

— Дрімаетсяься, — кажу я до Шерстюка. — Заснулося б, та й страшно. Якийсь гевал може поцупити нашого півня.

— Я й сам про це думаю, — відповідає Шерстюк. — Що його придумати? Ага, стривай! У мене, здається, є щось у кишені. — Шурхнувши рукою до кишені, він дістав звідти червону стрічку. Чого вона там опинилася, не знаю. — Знаєш, що ми зробимо? — розправляє Шерстюк стрічку. — Одним кінцем я прив'яжу півня за ноги, а другим себе за руку. Тільки не злодій спробує взяти півня, то мимоволі смикне за стрічку — і я враз прокинуся.

Сказано — зроблено. Червоною стрічкою півня прип'ято до Шерстюка. Крім цього, чотири руки обхопили птаха з усіх боків — чорта пухлого хтось до нього доторкнеться! Ще трохи обидва куняємо, а за якихось п'ять-десять хвилин уже й ми приєднуємося своїми "голосами" до нічної симфонії. Принаймні мені крізь сон учувається, як Шерстюк, наче в сопілку, виस्вистує своїм застуженим носом.

Чи довго ми спали, чи не довго, — не можу сказати, але раптом наш вагон як загарчить колесами, як захитається на всі боки, — так сплячі люди й посипалися з полиць на підлогу. Знову — крик, вереск, ойкання. Попрокидалися й ми з Шерстюком. Що трапилось? Катастрофа? Аж глянь — немає півня!

— Де наш півень? — витріщає на мене Шерстюк свої злякані очі.

— Де наш півень? — таким самим запитую я його.

— Я ж тримав обома руками.

— Я так само не випускав півня з рук.

— Стрічку перерізано! — не своїм голосом вигукує Шерстюк, показуючи мені свою праву руку, на якій лишився лише клаптик стрічки. — Злодії вкрали нашого півня! Гайда шукати його! — Зірвався з підлоги на ноги — і шугнув просто в людське місиво. Я слідом за ним. Зупиняємося, задираємо догори голови, заглядаємо на полиці, нишпоримо руками попід лавками. Звідусіль на нашу адресу чуються прокльони, лайка, а дехто спросоння дає нам стусанів під боки, але нам тепер ніщо не дошкуляє. Ми шукаємо свого півня! І ми його знайдемо! Коли це чуємо: "Ку-ку-рі-ку! Ку-ку-рі-ку!" Як відомо, півні коли приходить той час,

співають за будь-яких обставин. Значить, співає півень. І десь тут, недалеко. Здається, ось у цьому купе. Спотикаючись через сплячих людей, далі шукаємо півня. Де він є?

— Ось тут, тут, — шепоче до мене Шерстюк. — На другій полиці. В куточку. Зараз я його звідти дістану...

Та не встиг Шерстюк простягнути руку до півня, як чоловік, що лежав на тій полиці, дав йому в обличчя такого стусана, що мій товариш трохи був не впав навзнаки. Мені серце закалатало в рудях. Що за такий нахаба? Украв нашого півня, та ще й б'ється. Стривай же ти, негіднику! Я хап його за обидві ноги — цуплю з полиці до низу. А в цю хвилину його товариш, що лежав на протилежній полиці, цюк мене своїм кованим чоботом посеред тім'я. Яка з того всього скоїлася баталія, мені тепер, через сорок років, навіть соромно розповідати. Хто кого бив, чим бив — нічого не можна було впотемку розібрати. Нарешті, котрийсь червоноармієць, мабуть, щоб налякати нас, узяв та й пальнув із гвинтівки у вікно. Боже, що тут почало діятися! Люди думали, що якісь грабіжники вчинили напад на потяг, як це частенько тоді траплялося: метаються на всі боки, кричать пробі, плачуть. Де й узялися червоноармійці з охоронної бригади, що супроводила потяг.

— Що тут трапилось? — гукають. — Хто стріляв?..

— За півня якісь паразити не помирилися? Котрийсь у котроось украв! Заберіть їх! Поставте до "стенки!".. — ревом реве увесь вагон.

— Виходьте сюди! — наказують нам червоноармійці. — Руки догори! Не ворухіться!

Обшукали всіх чотирьох. Усі кишені повивертали, але, крім моїх оселедців, нічого ні в кого не знайшли.

— Беріть своє барахло і гайда з нами, — кажуть далі червоноармійці.

Ми з Шерстюком не мали чого брати, а наші супротивники забрали все своє: в одного,

THE POST HOUSE TRAVEL BUREAU

2402 Bloor St. W., Toronto 9, Ont., RO 7-7589

полагоджує справи ВСІХ РОДІВ ПОДОРОЖІ в Канаді, Америці та в цілому світі: літаками, кораблями та автобусами. Поради та полагоджування документів — безплатно.

За інформаціями звертатися українською мовою та з повним довір'ям до представника фірми

п. МАРКІЯНА КОГУТА

Урядові години: від 9 ранку до 6 вечора.
СЕРЕДА, ЧЕТВЕР і П'ЯТНИЦЯ до 9 веч.
СУБОТА до 5 по пол.

що тримав під пахвою півня, висіла через плече велика гармонія, а другий тулив до себе щось загорнуте в невеличку ряднину. Пізніше виявилось — то була, можливо, так само крадена, курка. Привели нас червоноармійці до купе для заарештованих. Двоє одразу ж пішли собі геть, а третій залишився стерегти нас. Нам тут не погано. Дві лавки. Сидимо одні проти одних. Перезираємося, які ми є. У мене посеред тім'я виросла велика, з волоський горіх завбільшки гуля. Шерстюк має під лівим оком чорну підкову. У гармоніста одна щока передерта від вуха до підборіддя, наче хтось цвяхом по ній проїхався. А його спільник іще й досі витирає з-під носа червону юшку. Наші супротивники — обидва молоді, наших з Шерстюком літ. Нахабні! Коли ми починаємо дорікати їм за крадіжку півня, вони настовбурчуються і кличуть нас “бандитами”, “зłodіями” тощо. А червоноармієць, що нас вартує, наміряється на нас гвинтівкою, гукаючи:

— Цитьте, паразити! А ні, я поставлю вас до “стенки”!

І ми мовчимо. Лише Шерстюк, що не спускає з півня очей, каже до мене потихеньку:

— Хоч що буде, а півня ми таки відвоюємо. Мусимо відвоювати. Як треба буде, до Че-Ка підемо...

Але даремно Шерстюк нахвалявся піти до Че-Ка. Тільки но наш потяг зупинився на Київському вокзалі, — прийшли ще двоє червоноармійців, вивели нас на перон і попровадили прямісінько до вокзального відділу Че-Ка. Переступаємо через поріг. Просторе приміщення. Накурено, вільотно, непривітно. З лівої руки на нас націляється станковий кулемет “Максим”. Праворуч від дверей — там двоє людей у полісіліх від негоди шкуратянках гріють на стовбоватій пічці чай. А за довгастим столом, під портретом Фелікса Дзержинського, куняє в м'якому кріслі опецькуватий, як причальна тумба, матрос. Груді йому розхристані, безкозирка сповзла трохи чи не на ніс, з бічної кишені визирає наган. Та ось, мабуть, почувши, що до приміщення увійшов хтось сторонній, матрос поворухнувся, поправив на голові безкозирку, розплющив очі. Якусь хвилину дивився на нас мовчки, наче когось пізнавав. Після як смикнеться весь у кріслі та як грюкне кулаком об стіл.

ДОКІЯ ГУМЕННА

Серед хмаросягів

Перед очима читача промиготить захоплива панорама нью-йорської мозаїки, вловлено 21 раз у раму короткої новелі.

Ціна книжки 2.50.

Замовлення й оплату слати на адресу:

D. Humenna

c/o UVAN

206 West 100-th Street

New York 25, N.Y., USA

— Що це за така банда його величності стоїть передо мною? — гукає. — Хто ви такі? До стола підступив один із червоноармійців, що припровадили нас сюди. Рапортує матросові:

— Це, товаришу черговий, — затримані в потязі. Билися між собою.

— За що? — запитує матрос.

— Хтось у когось украв півня, — далі рапортує червоноармієць. — Але хто саме і в кого, не можна добрати.

— Гаразд! — мотнув головою матрос. — Можете собі йти, — це до червоноармійців. По тому звертається до шкуратянок: — Гей, ви, кухарі! Чи скоро ви напоїте мене чаєм?

Шкуратянки заметушилися, поспішають до стола. Одна, чорна, поставила перед матросом великий бляшаний чайник, друга — емальованого кухля, з якого матрос, очевидно, мав би пити чай.

— Бульбашний! — каже матрос до рудої шкуратянки. — Зараз же рекувізує у цих куролапів увесь їхній живий і мертвий реманент. А ти, Гончаров, — це вже до другої, чорної, шкуратянки, — нагороди кожного орденем мітли і веди їх на прогулянку. Не вертайся з ними, поки я не покличу. А як котрийсь надумав тікати, ти насип йому повні штани гороху. Розумієш?

— Товаришу черговий, — намірився був Шерстюк звернутися до матроса, щоб з'ясувати йому суть справи, але чекіст не закричав, а бугасем на нього заревів:

— Замкни, паразите, свого рота! Бач, починає базікати. Я тебе... — і вже намагає в кишені нагана. — Забирай їх, Гончаров, ік чортовій матері!

І ось — четверта година ночі, мороз, холодно — ми замітаємо вокзальний перон. Назірці за нами, тримаючи напоготові гвинтівку, ходить чорна шкірянка. Шерстюк, бачу, нервується, обурюється, потихеньку лається. Але я мовчу, бо не вперше мені бути в такій ситуації. Нещодавно мене затримали пізно ввечері на вулиці військовій патрульні. Давай їм особисту посвідку, а її при мені немає. І довелося цілу ніч замітати Хрещатик. Від Олександрівського майдану та аж до Великої Васильківської замітав. Не сам-один, звичайно: з “буржуями”, “аристократами” та, взагалі, з “бувшими людьми”.

Проте нам не довелося цілу ніч замітати вокзальний перон: невзадовзі прибігла чорна шкуратянка і сказала вести “цю банду до товариша Стрельцова”. Вертаємось ми до приміщення. Матрос, розчервонілий від гарячого чаю, попихкує “козиною ніжкою”. Обидві шкуратянки вмоцнюються пообабіч свого начальника. Розпочинається допит.

— Скажи мені, що ти є за сволоч? — звертається матрос до Шерстюка, що стоїть крайній, праворуч від мене. — Де ти живеш? Що робиш? Звідки ідеш?

— Я, товаришу черговий, — відповідає Шерстюк, — пролетарський співак. Живу в Києві.

Зараз ми з товаришем, — показує на мене, — вертаємося із Звенигородки, де стоять на відпочинку частини Червонопраподної дивізії. Виступали там перед червоноармійцями...

Шерстюк назвав себе пролетарським співаком не для задавцтва, а тому, що в ті роки прикметник “пролетарський” був у великій моді, і всяк тулив його до назви свого фаху.

— Як? Ти називаєш себе пролетарським співаком? — перетнув Шерстюкову мову матрос. — Бачили отакого брехуняку? — звертається він до своїх помічників.

— Ні, товаришу черговий, — обзивається до нього Шерстюк, — я не брешу, а кажу вам правду.

— Правду кажеш? — сіпається в кріслі матрос. — Гарзд! Зараз ми улаштуємо тобі, гаде, належний іспит. Як стій, починай співати “Інтернаціонал”. Співай, кажу тобі, гімн усесвітнього пролетаріату. А як не заспіваєш, я тебе зараз отут... — і знову мацає рукою за нагана.

Шерстюка матросів наказ співати “Інтернаціонал” ні трохи не злякав. Мій товариш був обдарований від Бога не голосом, а справжньою ерихонською трубою. Та й сам він був із себе показний, широкоплечий, з лиця гарний. Ступив наперед, виструнчився і як заспівав, то від його гучного “Вставай, проклятьем заклеймьонний, весь мір голодних і рабов”, шибки у вікнах забряжчали. Чекісти повставали, поприкладали пальці прaviх рук до своїх кашкетів — не ворущається. Одне слово, Шерстюк склав свій іспит перед чекістами на п'ять з плюсом. Далі — моя черга. Мені довелося читати свою гумореску під назвою “Червоноармієць Гапка”. Читайте з мене не поганий, і чекісти, слухаючи, подостатком насміялися. По тому матрос давай допитувати наших супротивників: хто вони такі, де живуть, звідки ідуть. І чи то вони брехали, чи й справді так було, але, за їхніми словами, виходило, що й вони — один із них гармоніст, другий — акробат — так само вертаються з гастроль. Були в Смілій, де стоїть на відпочинку артилерійський дивізіон, і півня та курку вони, мовляв, там дістали як плату за свої виступи перед червоноармійцями. Матрос улаштував і їм обом іспит: гармоністові сказав заграти “Розлуки”, а акробат щось із десяти хвилин то ходив перед чекістами догори ногами, то, заклавши між ноги голову, клубком качався по всьому приміщенні.

— Гарзд! — сказав матрос. — Ви, бачу, чорти собачі, вмiєте викручуватися. І співали добре, і читати, і грати, і догори ногами ходили. Але скажіть ви мені, молоді мордovorоти, чому це ви не служите в лавах червоної армії? Га? Чому не йдете, я вас питаю, в ногу з робітничо-селянською владою, з більшовицькою партією, з Третім Інтернаціоналом? Кажіть мені, відповідайте!

— Мене звільнено від мобілізації, — каже Шерстюк, — як студента. Я вчуся в музично-драматичному інституті ім. Лисенка.

— Мене так само звільнено від мобіліза-

ції, — кажу я, — студент, учуся в Інституті народньої освіти.

— І мене звільнено від мобілізації, — поспішає слідом за нами гармоніст. — Маю одну коротшу ногу. — Він, справді, шкандибав на ліву ногу.

— І мене звільнено від мобілізації, — обзивався акробат. — Кепсько бачу. Короткозорий.

— От чортові куролапи! — каже матрос до своїх помічників. — Ніяк не заженеш їх на слизьке. — Після звертається до нас: — Але я вас, чортів не нашого Бога, таки притисну до стіни. Ви в мене і вищатимете, і вищатимете, і підлогу зубами гризтиме. Зараз же отут, як перед попом на сповіді, признавайтесь, хто з вас злодій. Кажіть: хто в кого вкрав півня, за якого ви зчинили в потязі бучу? Ну, швидше! Раз, два, три!.. — І вирячивши на нас очі, застиг у непорушній позі — чекає на нашу відповідь.

Ми вчотирьох, мов граючи у волейболного м'яча, починаємо кидати одні на одних свої обвинувачення. “Ви вкрали у нас півня”, — кажемо ми до наших супротивників. — “Ні, це ви хотіли вкрати нашого півня, але вам не вдалося цього зробити”, — обвинувачують вони нас. І так, може, з п'ять хвилин. А матрос і далі, наче його немає в приміщенні, мовчить. Мене його поведінка починає дивувати. Справді бо: на іншого — той давно б уже реквізував нашi кури, а нас витурих би в потилицю з приміщення. А цей ось уже понад дві години мочиться з нами. Видко, крім отого чекіського лепу, в ньому є щось людське, що велить йому дошукуватися правди. І раптом матрос, ніби від сну прокинувшись, звертається до чорної шкуратянки:

— Ганчаров! Маєш при собі ножа?

ЧИСТИМО ФОРНЕСИ

усім нашим відборцям опалової оливи.

Тому користайте з цієї нагоди і замовляйте негайно в нашій фірмі опалову оливу.

Будете мати повне вдоволення та

ПЕРШОРЯДНУ ОБСЛУГУ

DNIPRO Fuel Oil Ltd.

196 Bathurst St.

Телефонуйте:

Удень і вночі: EM 6-6539, EM 6-6530

— Так, маю, товаришу Стрельцов, — відповідає шкуратянка і дістає з кишені великого розкладного ножа.

— Візьми півня і в цю ж хвилину одріж йому ножом голову, — наказує матрос. — А півня розбатуй на дві половини. Одну віддаси цим, — показує на нас, — а другу тим, — на наших супротивників. І нехай вони забираються під три чорти, поки я їх не поставив отут до “стенки”.

Чорна шкуратянка в один дух метнулася кудись у куток, де сиділи зв'язані кури, схопила там за крила півня і понесла його до сусіднього приміщення.

І тут сталося те, на що навіть я, що знав Шерстюка вже кілька років, не чекав. Мій товариш підскочив ближче до стола, впав навколішки, зняв догори руки і заволав до матроса:

— Товаришу черговий! Зупиніть його! Скажіть — не різати півня! Я вас прошу, благаю... — Здавалося, Шерстюк от-от заридає.

Матрос уже був замахнувся кулаком, щоб торохнути ним об стіл, та раптом йому в очі впав уривок червоної стрічки, що метлявся на правій Шерстюковій руці.

— А що то в тебе за стрічка на руці? — запитав матрос. — Тебе хтось нею до себе припинав, чи що?

— Ні, товаришу черговий, — відповів Шерстюк, — не мене, а я припинав уночі до себе цією стрічкою півня, але оті злодії перерізали її... Зупиніться, товаришу черговий! Не різте півня!

— Гончаров! — гукнув матрос кудись до дверей. — Ти вже зарівав півня?

— Ні, ще тільки готуюсь різати, — почулася відповідь.

— Не різ! Неси його сюди.

Чорна шкуратянка принесла назад нашого півня. Побачивши, що півневі ноги крім мотузочки, зв'язані ще й червоною стрічкою, матрос одразу ж наказав:

— Віддай, Гончаров, півня співакові, а ти, Бульбашний, візьми курку і віддай її письменникові!

Я став заперечувати: з якої речі я братиму, коли вона не наша.

— Бери, коли дають! — гримнув на мене матрос. — А ви, злодії, — звернувся він до наших супротивників, — лишайтесь тут. Ми з вами ще про дещо порозмовляємо...

Тримаючи в руках кури — у Шерстюка півень, у мене курка — ми не вийшли, а вискочили з вокзального будинку на майдан. Уже розвиднялося, сходило сонце. Озираємося, чи немає поблизу тих людоловів, що хапають приїжджих до міста селян з їхніми продуктами. Ні, нікого не видно. Чимчикуємо Безаківською, виходимо на Бібіковський бульвар. Далі — Велика Володимирська, Софіївський майдан, Тривятительська, Андріївський узвіз. Іще кілька хвилин — і ми входимо на наше подвір'я. Посеред подвір'я, видно, щойно вийшовши з хати, стоїть Миронівна. У повстанках, у довгому пальті, голова її закутана теплою хусткою. Очі свої

Миронівна звела догори — на хрести Андріївського собору: творить уранішню молитву. Почувши чийсь кроки, озирнулася назад і, не звертаючи уваги на наші кури, каже до нас суворим голосом:

— Зараз же ставайте, шалапути, молитися Богові, що він живими повернув вас з дороги.

І знову переносить свої очі на хрести, що палають під промінням уранішнього сонця. Шерстюк киває до мене очима: “Ставаймо! Щоб Миронівна не гнівалася. Доведеться ж нам сьогодні розмовляти з нею про наше майбутнє куряче поголів'я. Ми підступаємо до Миронівни ближче. Зупиняємося, стоїмо, прислухаємося до слів її молитви. І я чую — наша господиня і за нас, “шалапутів”, згадає у своїй молитві.

— Велика дяка тобі, преблагий Господи, — молиться вона півголосом, — що Ти захищаєш їх від нещастя, від куль, від тифу, від проклятущої Че-Ки...

Ця імпрізована молитва Миронівни зврнує мене до глибини душі. Уже не пам'ятаю, коли я плакав, але зараз відчуваю — в моїх очах повно сліз, а голову мою палять гарячі думки: про одчайдушні дні, коли мені судилося жити; про мою рідню, якої — чує моє серце — я ніколи не побачу; про життя моє молоде, але вже, як той гордіїв вузол, заплутане...

Олександр ПІДСУХА

ДУМКА

Немов би це було зі мною:
І схованка в кінці садка,
Й наука в п'яного дядя,
Зла мачуха і хліб з водою,
І за селом ягнята пас
Немов би я, а не Тарас.
І в серці перша цвіт'я —

Оксана,

А потім — козачок у пана.
А в нього він безправний раб,
Ніхто й ніщо. Невільник долі.
І раптом викуп із неволі,
В якій тримав його сатрап.
І на папір лягли слова,
В серця вселяючи неспокій:
“Реве та стогне Дніпр широкий,
Сердитий вітер завива”.
Це перший бунт.

Це — бунт природи.

А далі пілум'я рядків
Перенеслося на псарів
І на поміщицькі господи.
І слово мовлене жило,
Не закувать його в кайдани,
Людей скликало на майдани.
Де прапорами зацвіло.
І я замислююся часом:
Зі мною це було чи з ним?
Було це з нами і з Тарасом,
З народом це було моїм.

НОВЕ!

НОВЕ!

Повідомляємо всіх наших клієнтів, що в додатку до висилки канадських посилок в Україну,
фірма

Українська книга

ТАКОЖ ПРИЙМАЄ

ЗАМОВЛЕННЯ НА ПОДАРУНКИ

радянських високоякісних товарів, які канадці можуть замовляти за канадські гроші для своїх рідних в СРСР.

Ці подарунки будуть доставлені в різні частини СРСР без оплати мита чи яких-будь інших витрат. Доставка скоро — від двох до п'ятьох тижнів після вплати грошей та замовлення в конторі "Української Книги".

У КАТАЛОЗІ ПОДАРУНКІВ Є ТАКІ РЕЧІ: автомобілі, мотоцикли, моторолери, велосипеди, автомобільні шини (таєри), телевізори, радіоприймачі, радіограмофони, мігнітофони, піяніна, акордіони, холодильники, пральні машини, швейні машини, фотоапарати, пілососи, біноклі, мисливські рушниці, годинники, пера, плащі, убрання, хустки, тканини, килими, взуття, обруси, парфумерія.

Ціни низькі — якість висока

тут подаємо кілька взірців цін з каталогу подарунків

Автомобіль "Москвич" \$1583.54	Годинник (наручний)
Мотоцикл 258.81	жіночий 27.12
Чоловічий велосипед 39.60	Баян 127.25
Телевізор 193.84	Холодильник 139.14
Радіограмофон 117.61	Пральна машина 70.05
Піяніно 465.41	Пилосос 36.98
Годинник (наручний)	Швейна машина
чоловічий 19.86	з ножним приводом 58.16
	Мисливська рушниця 59.46

У додаток до цих цін кожен покупець доплачує малу суму за банкову пересилку грошей і комісове агенції.

Вдавайтеся до "ВІДДІЛУ ПОДАРУНКІВ".

UKRAINSKA KNYHA

962 BLOOR STREET WEST

TORONTO 4, ONTARIO

НАШ СТЕП

(Закінчення)

Найстрашнішим мешканцем степів, напівказковим, був полоз, наш степовий удав; рідко кому повелося його побачити. Кажали, що один з них жив у наших богданівських кручах. Що в тому правди — не знаю, але оповідали, що полоз міг задавити не то, що якогось там бузівка, а цілого бугая! Утікти від нього можна було тільки тоді, коли, тікаючи, взяти напрям проти сонця — полоз тоді сліпнув. А гнався він колесом, затавши в пащі хвоста, й котився, страшно свистючи. З птахів, розміром й величною красою відзначався степовий орел-беркут, а в лісі — тертя, у плавнях же — чапля та лелека; степова дрофа і, особливо, самець дрофич, теж не відставали. Орли часто кружляли над нашим степом і, коли один з них, або два й три, об'являлись над економією, тато мій поспішався з нами на башту і довго звідти стежив за ними в бінокль.

— Козацька слава літає над степом, — показуючи на орлів, казав він,

— А бачили вони гетьманів й запорожців? — питали ми.

— А що ж, може й бачили, беркути довго живуть... Заговори вони — чого б ми тільки од них не довідалися! — І, помовчавши, додав: — Кобзарям не повелося пробудити народ наш, а їм напевне поведеться...

Одного разу, хтось з наших об'їзників зловив у степу орля. Тато наказав зробити йому велику клітку й поставив її на терасі. Небавом, орля вирросло в лютого орла; ненажерливість його всіх дивувала: ковтав біфштекс за біфштексом і все йому було мало, все дзьоба роззявляв. Міг би він, здається, одним заходом цілого вола зжерти. Приручити його так і не вдалося; гордовито він відкидав усі спроби подружитися з ним і, якщо хтось осмілювався просунути в його клітку палець, — орел розлючено його дзьобав і смільчак совав поранений палець до уст й висмоктував «заразливу» кров...

Врешті, тато випустив його на волю й потім, довший час ще, орел прилітав до тераси й, покружлявши над нею, звивався вгору й зникав. Звик все ж таки до нас...

Пам'ять людська — чудодійна, але, разом з тим і вибаглива та примхлива, зафіксує, що їй забажається, топить у забутті, що їй забажається; іноді якусь дурничку, не варту навіть уваги, обертає в незнищимий гранітовий монумент, іноді, якусь дуже важливу подію пройшлого, візьме й знищить, немов ножем одітне від низки спогадів.

Дрофи, розуміється, якраз така дурничка в низці спогадів і є, а ось і сьогодні так чітко, так ясно перед моїми очима простилається ділянка нашого степу над Вонючою балкою й гурти дроф на ній. Більш п'ятдесят літ минуло з того ча-

су, а картинка та, давним-давно зглодана часом, стоїть, живе переді мною.

Баский мій коник Отаманчик виніс мене на горбок; у буйнотравній лощині я побачив велике стадо дроф; вони паслися, маєстатно походяючи по траві; оддалік від гуртовнища, щохвилини витягуючи шні й озираючись, вартували, мабуть, дрофичі, Зараз же вони запримітили мене і все стадо, як струсі, бігцем-прискоком кинулося геть. З місця дрофи не можуть злетіти з-за своєї ваги, а «стартують» з розгону, як літаки.

Мій коник голосно заржав, задоволений, мабуть, враженням, яке зробив на дроф. розпушив хвоста і поніс мене слідом за ними. П'ятдесят п'ять літ тому... А й зараз вдихаю я аромат цвітучого степу, бачу маючу ворону гриву мого гнідка, чую його залиviste іржання й дзвінку пісню жайворонків у небі...

Розуміється, у степу було багато куропатви та перепілок, посмітюшок з чубариками на голівках, але великою рідкістю була хохітва, улюбленка справжньої глухомані, чимало валюшнів там, де були заліснені яруги, болотних куличків й довгодзьобих степових куликів-грициків, галіччя та граків-гайворонів, ворон, гав; шпачині зграї переметувались з тернища на тернище, висвистували дрозди та чорнопері коси, а дрібноти не перерахувати; вільшанка гніздилася у вільшині коло ставків, так саме очеретянка; коноплянка, вівсянка — в полі; останню звали у нас теж жовтогрудкою; вимахували хвостиками трясогузки, чубаті одуди оздобляли палуки, а деркач-дареба був не від того, щоб налякати своїм несподіваним деркотом задуманого подорожника, як у лісі хлепотом крил тетеревиної глухар; само собою розуміється, скрізь стрекотали базикаті сороки, перелітали з гілочки на гілочку синички, мухоловки, у повітрі стрілами ганяли ластівочки, галасливі горобці нишпорили на току, там же — дикі голуби: зі степу — дикарі, з байраку — припутні.

Мартини-рибалки припадали до синіх хвиль Бога, залітали й чайки і жалібний кигіт їх лунав тоді по збережжю. Нирець, як скам'янілий, гойдався на хвилях, а потім гульк і щезав, щоб випірнути потім сажнів тридцять далі. І як ми, хлопчачки, заздрили тим птичим «підводним човнам»! Ось так поплавати б під водою, подивитись, що на дні робиться, як там бички з раками воюють.

Дикі гуси, лебеді й журавлі затримувались у нас тільки під час перелету. Чаплі й милі, старосвітські черногузи-лелеки панували на болотах й в солончаку, а жили у величезних гніздах в розгіллі високих дерев чи на дахах селянських хат, охороняючи їх від пожежі: віщо-прозорливі черногузи, наперед знали, де спалахне пожежа, та заделегідь кидали в тому місці гніздо; а людям тоді хоч вибирайся з хати, все од-

но згорить! Багато в степу було яструбів, кібців й сорокопудів; великого клопоту завдавали пташні шуліки й канюки; счиняли вони згубне спустошення у пташнику. Спостерігши шуліку, квочки голосним криком здійсмали тривогу, а курчата — в панічному переляці, але, як по команді, ховалися під їхніми крилами. Баба Приська, наша пташина королева, хапала до рук жаровню й цурпалок, вибігала на двір і, знявши несусвітній гуркіт, верескливо репетувала, вигукуючи: — ататата—ітітітіті-кшшш!!!

Таке стовпотворіння лякало хижака і він ні з чим забирався геть. Але, якщо пташниці не було — шуліка комить головою, мов камінь, падав додолу, хапав жертву, сторчма звивався вгору, затявши її в пазурах і поминай, як звали.

Пугачі-сичі і пугутьки гніздилися в дуплах та на горіщах клунь і у всіляких руйновищах; вечорами вони часто відвідували нас і, сівши на самім вершку стодоли чи повітки, починали жалібно, а разом і зловіщо, нарікати-прокляти: — Поховав! Поховав!

І, прислухаючись до його голосіння, всі з отрахом казали:

— Ой, на біду кричить, сатана, смерть комусь віщує.

Тато ж мій, почувши лемент новітнього дива, обернувшись у бік набридливого Азраїла, лаконічно огризався:

— На свою дурну голову, халепо крилата, щоб ти здох!

Літніми вечорами, прислухалися ми, сидючи на терасі, до уколисливого й гомінкого прибою бозьких хвиль; давно вже стих вітер, а хвилі все рокотали-співали. Батько довго сидів, мовчки задумавшись й підперши щоку рукою, а потім враз ніби прокинувся й сказав моїй неньці:

— А все ж таки, моя дитинко, я здається, розумію, що оповідає наш старий Гіпаніс-Бог...

З недалекого солончака долітали розмрійні звуки жаб'ячого концерту: кумкання, крикання, керготання, терликання; почне заспівувач свою арію, а хор підхопить, іноді сумно-скорботно, а іноді так весело, що, здавалось, «фартові» жабаки пішли на солончаку навприсядки. Хорал цвіркунів линув степами, стугоніла земля. Аж ось, тьохнув соловейко, за ним другий, третій і полилася солов'їна пісня, заглушаючи і кумкіт жабні, і цвіркунячу думу і, навіть, рокотання бозьких хвиль. Над Богом спинився місяць, прослав срібlistу дорогу в забозькі очерети, розкинув по землі тіні й перлини своїх чар...

**

Прадідівські й дідівські табуни, на весні виганялися пастися в степ і, під доглядом табунників, які, щоправда, тільки двічі на тиждень навідувались до них, вештались там, розбившись на «косяки». Там вони днювали й ночували, а в теплі зими й зимували.

Зачувши близького вовка, кобилиці ставали до кругу, мордами всередину до своїх лошат, а вожак-жеребець похажав довкола, готовий зубами й копитами зустріти хижаків; якщо ж вовки,

прорвавши зовнішню оборону, накидалися на кобил, ті, б'ючи задом, відбивались од них задніми ногами й рідко коли вовкам щастило добратись до лошат.

Якої породи були тодішні коні наших табунів — не можу сказати, але, зі слів батька, дається припустити, що то була осібна «стєпова» українська порода, що перейшла до нас від запорожців; інакше кажучи, то була помісь свійських коней з тарпанами. Коли для господарства потребували нових коней, табунники, ці наші ковбої, ловили їх у степу своєрідним «лассо», на аркан; потім, на подвір'ї маєтку, відбувалося їх приборкування й привчання до запряжки, чи підверх, як було треба.

При мені, про табуни забули вже й згадувати, але вівчарство, хоч і в зменшенім розсягу, утримувалося ще й за мого дитинства.

До речі, яка ж масть бувала у коней? Воро́на, гніда, сива, біла або сіра, булано-блідо-жовтава, каро-темно-гніда, дерешувата — попелясто-сірий кінь з чорними плямками, мишаста — попелясто-булана, строката — білий кінь з чорними або темними плямами чи смугами, шпакувата — темно-сірий кінь з сивиною...

Не можу тут не сказати, як захоплював мене ще в дитинстві наш незораний степ, який величезний вплив мав на мою душу, на світогляд, на вдачу, яке незгладиме враження лишив по собі на все моє життя; а які образи, які фантазії, які мрії вимальовував він у моїй хлоп'ячій вихрасті голові.

Сміливо, без перебільшення, можу твердити, що степ змалечку мене зачарував і чари ті й досі не позбулися сили.

Незабутній мій батько помер, коли мені було одинадцять літ, але він устиг переказати мені стільки цікавого, вабливого й героїчного з нашої бувальщини, стільки зворушливого та романтичного, устиг прищепити мені таку любов до неї, що вона назавжди осталася в моєму серці і стоїть, як жива, перед очима. А бувальщина ж наша і наш степ широкий — нерозлучимі й нероздільні.

Фєєрія незайманих обшарів! Де, як не тут, було розцвітати буйним цвітом моїй хлоп'ячій фантазії? Де, як не тут, було воплотити її в життя? У досвітній час, коли починалося благословлятися на день, я, часом крадькома, крізь вікно, тікав зі своєї спаленьки, одягнений, як героєм якоїсь української історичної п'єси. Уже з вечора, у мене було приховане під ліжком запорозьке вбрання: синій жупан, червоні шаровари, сива шапка з золотою китицею на кінці червоного шлика, чоботи, малиновий пояс, пістоля-«пугач», що «згубно» стріляла корком, морський палаш могого діда у других, генерал-лейтенанта Захарія Андрійовича Аркаса й порохівниці, набита корками-кулями. Очеретяний спис з прапорцем чекав мене в саду. Одягався я досить спокійно, бо певно знав, що любий мій церберняня вже на молошній базікає зі своєю приятелькою Мариною, отаманом доярок. Найбільше мороки завдавала мені не так сама втеча, як смертоносний палаш; був він майже одного зі мною

росту, а до того й важкий дуже. Але, який же козак виїжджав у поле без шаблі? Хібащо пришелепуватий самогубець? До машталі, свою «алебарду» я ніс під пахвою, а потім, «приторочував» до сідла: і гарно, і войовничо, і безпечно: Рубає мечем, — голови з плечей...

Попри вікна маминої спальні, рачки, я вибирався на «білий» двір й прожогом летів до воріт машталі, де стояв вірний мій скакун Отаманчик. На скрип ворітниць, з комірчини виглядав заспаний Костя Рибалка, наш головний машталір, протирав кулаками очі, позіхав і казав:

— З півнями й ви, Колічка, у степ козакувати?

— Так, Костя, поїду! Осідлайте, будь ласка, Отаманчика.

— Осідлати не важко, а як Ольга Іванівна прокинеться, що тоді?

— Мамуся прокинеться через три години, а няня на молочній з Мариною ляси точить.

Костя якийсь час вагався:

— Що няня теревені розводить — те я знаю, а от чи сплять Ольга Іванівна — не знаю. Ануж наспіють сюди, що тоді? Не вам, а мені прочухана дадуть.

— Не турбуйтеся, Костя, мамуся їйжебогу не прокинеться.

— Не божіться дарма, гріх! Сон — воно таке: ущіпне щось, — от і прокинеться, хапнуться за вами, а вас нема!

— Такого, Костя, ще не було, мамуся раніше восьми не встане.

Але мої резони не переконували філософа Костю:

— Не було, а може бути: якась там блоха чи комар вам, — от і прокинеться... Я осідлаю, але, щоб так воно було, що не мої руки те робили.

— Добре, Костя, коли б щось сталося, я скажу, що сам сідлав.

На таку махінацію Костя пристав. Був він вірним нашим службовцем. Його батько, Михайло Рибалка, був ще кріпосним возкою Богдановичів, так що машталірська професія й відданість нам у Рибалок була дідичною.

Окульбачений Отаманчик переді мною; старенький, смиренський тихохід, пузатий, мов та бочка, він обнюхує мене храпом, заглядає за спину, де в мене в торбинці цукор.

Частую його цукром, вихоплююся в сідло. Костя крутить чорного вуса, усміхається:

— Ну, з Богом! Падатимете — за землю держіться, а татарву стрінете — рубайте!

Подає мені списа й одчиняє браму «на річку».

Отаманчик весело рже і, з власної ініціативи, пускається «тюпаком». І, як тільки я минав толоку, де випасалася худоба, зразу ж фантазія вступала в свої права: передо мною слалися безмежні простори справжнього «Дикого поля».

Я вставав у стременах і оглядав їх, забувши про себе, вмить переродившись у козака.

Удосвіта обрій звужувався, але там, де сходила зоря, він вдавався в далину ніби клином...

Сходило над степом сонце; разом вигульк-

нуло воно з-за обрію і овиди разом розступилися; передо мною безмежний квітистий килим, з усіх боків облямований блакитним небосхилом.

У думках моїх заворушились найхимерніші мрії та образи, розгулялася фантазія, аж серце німіло.

Скільки чудових картин поставало тоді в моїй хлоп'ячій уяві, ким себе я тільки не бачив: і славним Морозенком, і Байдою, і Савою Чалим, і безталанним «пішею-пішаницею», і, взагалі, безіменним, але славним козаком-запорожцем, навіть, котримсь з гетьманів.

У далені ввижались мені то татарські чамбули, то козацькі лави, дарма, що я добре знав ті чагарі та пасма горбків.

Мій «вороний» теж переймався фантазмагоріями свого пана-лицаря, був копитом, переливчасто іржав, ба, навіть, намагався басувати, хоч, правду казати, те басування він давно вже здав в архів, маючи за собою більш двадцяти літ спокійного життя на панських хлібах.

Любив я навідуватись до старезних, п'ятисотлітніх дубів-велетів у шість обхватів, які росли в лощині нашого лісу, утворюючи ніби коротку алею. Перекази оповідали, що якраз у цьому місці пролягав, прямуючи до Очакова, Чорний шлях й що коло дубів стояв колись турецький караван-сарай, зруйнований потім запорожцями. Справді, у заростях ожини, коло тих дубів, помітні були якісь руїни, там же була й «турецька» криниця, у яку, буцім то, турки викидали скарб. Криниця та була страшенно глибока й до неї ніхто не підходив, бо вона обвалювалася. Наїжджав я також до засипаної копанки далеко в степу. Хто її викопав і коли — ніхто не знав, але й досі там був грузький ґрунт і «жильна» чи «підшкурна» вода проступала на поверхню.

У таких місцях, де помічалися сліди рук людей давньої бувальщини, якесь містичне чуття охоплювало мене, перед моїми очима ніби розгорталися образи пройшлого, поставали давно проминулі дії й їх творці.

— Садили ж чийсь руки ці дуби! — І образ.

— Копали ж чийсь руки цю степову копанку! — І образ.

Шуміли ледве чутно дуби, ледве чутно шелестіла вкруг копанки трава. Мені здавалось, що тіні далекої бувальщини обступають мене, нашіптують щось мені. І страшно від того не було, а, навпаки, якось урочисто, неначе сам я був у змові з тим пройшлим.

А було й так, що я стриножував свого скакуна, лягав горілиць на траву й задивлявся на небо, де білі жморинки, вимальовуючи своїми контурами то дивовижні замки, то білі береги казкової затоки, то мармурові нагромадження височезних гір, то кораблі в морі. А іноді, аж моторно ставало: скупчення хмар оберталася в суворе, страшне обличчя якогось велета або, навпаки, у добре, привітне обличчя іншого велета і я був певен, що то дивиться на мене Христос, дивиться й благословляє на лицарські труди.

З високої могили я поглядав на широку повінь Буга й уявляв собі на ній запорозькі чайки. А плавали ж вони тут, тут і зчіплялися з туре-

цькими галерами; скільки їх спочиває на дні? От би перекинутись у нурця!

Надвечір, уже з відома мами, я мобілізував усіх друзів-хлопчаків, ми переодягались у жупани, пошиті для нас з наказу батька, але босоніж, без сідел, наохляп, вирушали в степ «на герць погуляти». Солідний казанок, вода у флязі і всі потреби для галушок їхали з нами в саквах на росінантах. Десь у степу, то в балці, то на вершку могили, ми споружали кабицю, зносили до неї сухе бадилля й варили галушки. І які ж омачні були ті галушки з темного борошна, з салом та цибулею, трошки тхнучи димком!

Галушки уминали «по-лицарському звичаю», себто «шпиками» (загостеними паличками), а потім висьорбували юшку розмальованими, темно-червоними з золотом, дерев'яними ложками, витягши їх, теж за запорозьким звичаєм, з торбинки при поясі.

І починалися козацькі пісні, оповідання про козаччину, про всяке страхіття; сипались різні лицарські побрехеньки, бо хвальків-брехунців-наливайків було серед нас чимало.

Стриножені коники паслись, попірхували, раптом сторожко до чогось прислухалися, а то й качалися по траві.

«Походи» наші завше кінчалися без пригод, коли не рахувати того, як одного разу, наш вартовий Сялька Рибалка, загорлав на весь степ:

— Хлопці, тікаймо, татарва!

Ми й казанок кинули, кинули й коні і дременули додому пішака, а тим часом, то були дрофи, що гуртом ішли спочити до балки...

Згадав саме тепер, як з моїм побратимом й кошовим Дмитром Гладуном, ми ніяк не могли навчити одного тупоголового нашого братчика Максима Машталіра відповідати на козацький оклик «пугу-пугу!»

— Ти, Максиме, сховайся аж он за той куц і слухай. Я крикну «Пугу-пугу!», а ти на те: «Пугу-пугу, козак з лугу!» Зрозумів?

— Жрожумів!

— Ну, йди ховайся!

Максим сів за куц, я — за другий.

— Пугу-пугу!

Мовчок.

— Максиме!

— Га?

— Ти що, заснув?

— Я жабув, як кажати!

— Пугу-пугу, козак з лугу! Зрозумів?

— Жрожумів!

— Значить, почнеш з «Пугу-пугу». — нагадав для вірності пан кошовий. — зрозумів?

— Жрожумів!

— Ну, Миколо, починай.

Я з-за куца:

— Пугу-пугу!

А Максим з-за другого:

— Жначить, пугу-пугу, а далі я жабув!

— А далі «козак з лугу», — починав драгуватися кошовий. — І те «значить» чортові під хвіст.

Максим мовчав.

— Зрозумів, нарешті?

— Я вже ж того «пугу-пугу» дульний!

— Ти й без того «пугу» дурний, не голова в тебе, а таракуцька гнила! — роздратовано скрикнув пан кошовий.

Максим схлипнув:

— Тоді я жаплачу!

Все наше товариство знало, що коли Максим зареве, то йому обов'язково допоможе його брат Ванька й тоді кінця не буде, ревтимуть доки не вернемось додому.

— Постривай, постривай! — злякався плачливої перспективи пан отаман. — Чому тобі плакати? Крикне Микола «Пугу-пугу», а ти з-за куца так саме «Пугу-пугу», а до того «козак з лугу». Зрозумів?

— Ну, починай, Миколо.

— Пугу-пугу!

— Пугу-пугу! — Куц зашелестів, об'явилася Максимова голова:

— А далі я уп'ять жабув.

— Тричі повчав тебе, дурню дурний, і хоч би що.

— А я вжяв та й жабув!

Палкий кошовий аж шапкою об землю шваркнув:

— Виходь, дурбило, я зараз тобі ляпаса дам!

Але Максим уже ревом ревів і тікав навпростець степом, його здоганяв Ванька, ревучи на всю горлянку.

Так Максима ми й не навчили пугукать...

Ці мої дитячі фантазії переводились у життя саме перед тим, як те життя, життєві обставини, взялися за мою русифікацію. Небавом, я став «бичком»-гімназистиком і почав вислухувати казенні рацеї російської історії, у якій і натяком не згадувалось про Україну та про її минуле. У ній прославлялася «матушка Россія» «отъ хладныхъ водъ Невы до пламенной Колходы», коли я, при-

**СПОЖИВАЙТЕ
ВІДЖИВНІШИЙ
СТРАВНІШИЙ
ДЕШЕВІШИЙ ХАРЧ,
НАЙ**

**ЩО МАЄ В СОБІ ВСІ ВІТАМІНИ, ЦЕ
МОЛОКО**

**І МОЛОЧНІ
ПЕРЕТВОРИ**

**ВИСОКОВАРТНІ ПРОДУКТИ
ЄДИНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОЧАРНІ**

ROGERS DAIRY Ltd.

459 Rogers Road, Toronto, Ont.
Phone: RO. 9-7193

ючи від хвилювання, деклямував перед катедрою «Полтаву» Пушкіна, «Пирь Петра Великого» та «ухаря купця Калашникова». Доба для моєї душі й серця була дуже небезпечною, але врятував мене наш степ широкий і те, що встиг переказати мені про нього мій любий, незабутній батько.

Квітчате тло того степу, його незлічимі безхресті могили, його славна й трагічна історія-дума, витравили з моєї душі, з мого серця й розуму увесь намул, отруту й дурман «общерусскости», якій піддалися мільйони наших добрих людей, і поставили мене пліч-о-пліч з моїм многотрадальним народом.

Ось це, любі друзі мої молоді, й кінець моєї скромній повісті про степи наші широкодолі. Можливо й невдало вона писана, та проте щиро й правдиво.

Такими ось були колись наші степи і їх вже не стало, не стало навіки, бо

Все йде, все минає
І краю немає...

Нове життя невмолимо диктує свої закони й пра-

ва. І права ті та закони нівелюють життя, роблять його сіреньким, буденним, безбарвним. За якихось п'ятдесят літ все так змінилося на світі Божому, що, здається, тисяча літ минуло з часів мого дитинства та юнацтва. Тодішній уклад життя був нерозривно зв'язаний з життям предків, з його світоглядом, з його традиціями, з його мірилом моральних цінностей. Але несподівано настала нова ера, яка, мов ударом сокири, одчухнула старе од нового, знищила старосвітськість саме так, як чересло плуга наш степ широкий.

Велетенський скок вперед техніки. Велетенський скок назад людської етики, моралі та світоуявлення.

Хотілося б мені, щоб повість ця моя неблаглива запала у вашу душу, щоб надхнула вас любов'ю до минулого рідного краю ваших батьків, щоб надхнула вас бажанням боротися за його волю, щоб ви відчули, що ви — плоть і кров його, що та бувальщина, яка канула в Лету забуття, вам дорога, що живе й озивається у вас...

Кінець

Проф. д-р О. АРХІМОВИЧ

ШУКАННЯ НОВОЇ ЦІЛИНИ

Криза сільського господарства є головною причиною внутрішньої слабости Радянського Союзу. Ця слабість СРСР помітна не для всіх спостерігачів і фахівців економіки СРСР, бо вона старанно завуальована пропагандою радянської преси. Пропаганду цю вмело роблять не тільки радянські економісти, але багато їм в цьому допомагають або свідомо приховані симпатичні СРСР і комуністично настроєні деякі економісти, які користуються, без відповідної критичної аналізи, цифровими даними, що їх подають радянські джерела.

Як це властиво для відсталих в агрономію країн, хліб є основним харчем для населення СРСР. Загальна сільсько-господарська криза сильно дається взнаки якраз в галузі виробництва хліба. На протязі 45 років свого існування більшовицька влада ніяк не може досягнути того рівня виробництва збіжжя на одну душу населення, як це було в Росії до революції. Збіжжя весь час не вистачає для повного забезпечення ним населення. З цим щільно пов'язані нестача продуктів тваринництва, м'яса, товщів, молока. Тому вся країна за винятком членів партії, війська та урядовців посаджена на півголодну пайку. Час від часу вибухає голод, який винищує мільйони людей. Так було зимою 1921-22 року в наслідок страшенної посухи на надволжжю і на півдню України. В 1921 році було зібрано лише 423 мільйони центнерів збіжжя.¹ Це складало лише 46 відсотків від тої кількості збіжжя, що його було зібрано у 1913 році, коли в Росії було зібрано 924 мільйони центнерів, або 5 мільярдів 637 мільйонів пудів збіжжя.² Під час голоду 1921-22 року загинуло поперх 5 мільйонів людей.³ На

допомогу голодуючому населенню прийшли американські (АРА) та європейські (нансенівська) добровільні організації, які безкоштовно розподілили між населенням голодуючих районів більше як 34 мільйони пудів харчових продуктів. Протягом довшого часу АРА (під керівництвом Герберта Гувера) харчувала більше як 10 мільйонів людей.⁴

Представники радянської влади спочатку визнавали велику роль американських організацій, згодом старалися уникати згадки про це, а пізніше перейшли до фальшивого твердження, що якщо й була якась допомога, то лише за гроші.⁵

Через 12 років після голоду 1921-22 року сама влада організувала взимку 1932-33 року величезний голод в той спосіб, що відібрала в рахунок величезних хлібопоставок у 1932 році майже весь хліб у України і на Північному Кавказі. Загальний збір збіжжя у 1932 році, за офіційними даними⁶ дорівнював 699 мільйонів центнерів. Це складало 86% тієї кількості збіжжя, що лишалося для внутрішнього споживання в Росії у 1913 році після забезпечення експорту. Розмір експорту збіжжя в роках 1909—1913 дорівнював в середньому 110 мільйонам центнерів.⁷ Припинивши експорт збіжжя й прийнявши допомогу добродійних організацій Заходу, було цілком можливим прохарчувати населення. Замість того влада не припинила експорту (лише скоротила його), не визнала факту голоду в Україні і на Північному Кавказі, заборонила закордонним добродійним організаціям Заходу подавати допомогу населенню, що вмирало від голоду. В наслідок штучно утвореного голоду загинуло від 8

до 10 мільйонів людей, головним чином в Україні й на Північному Кавказі.⁹

Після голоду 1933 року вже не спостерігалося повторення масової загибелі людей від голоду, але тваринам не вистачає кормів і вони гинуть мільйонами. Наприклад, зимою 1960 року, за повідомленнями радянської преси, загинуло від голоду 9 мільйонів 554 тисячі овець і безліч великої рогатої худоби.⁹

Всі спроби ліквідувати зернову кризу шляхом інтенсифікації сільського господарства і підвищення врожайності не здійснилися і Хрущов вирішив перейти на шлях поширення екстенсивного зернового господарства в східних районах СРСР. Ця кампанія відома під назвою Освоєння цілинних і перелогових земель на сході СРСР, головним чином в Казахстані і в Сибіру. За дев'ять років було зорано 42 мільйони гектарів цілини.¹⁰ Кампанія Освоєння цілини не виправдала тих надій, що покладалися на неї. Збіжжя збирається значно менше, ніж було заплановано. Райони цілини використані майже до кінця. В багатьох господарствах панує монокультура ярої пшениці. В наслідок цього руйнується структура ґрунту, що сприяє поширенню ерозії. Врожай катастрофально знижуються. Бур'яни розповсюджені настільки, що в багатьох випадках вони витискують основні культури. Ботанічний склад головних бур'янів (вівсюг, осот) говорить про те, що назва «цілина» вже не відповідає дійсності. На цій «цілині» вже вісім років піряд сіють, без ніякої сівозміни, яру пшеницю. Районам так званої цілини більше відповідає назва — «районів східного екстенсивного зернового господарства». Отже, треба констатувати, що «цілина» використана майже до кінця, що не можна покладати великих надій на неї, вона зруйнована. В такому разі виникла потреба знайти щось на її заміну. Хрущов винайшов нову цілину — трав'яний клин травопільних сівозмін. Дуже поширена думка, що травопільні сівозміни є винаходом В. Р. Вільямса. Насправді вони існували довгий час перед створенням Вільямсом теорії травопільної системи хліборобства. Прикладом цього є знамениті в ті часи Волоколамська та Ярославська сівозміни з участю льону довгунця і конюшини. В. Вільямс використав такі сівозміни для обґрунтування своєї теорії. Як вчений, він зформувався задовго до появи більшовицької влади. Свою наукову кар'єру він почав ще в 1888 році, коли, після закінчення Петровсько-Розумовської сільсько-господарської академії в Москві, одержав наукове відрядження за кордон для підготовки до професорської діяльності. Основну свою наукову роботу він виконав в Мюнхені під керівництвом відомого німецького вченого Е. Вольного (E. Wolny). Повернувшись із закордону, він захистив магістерську дисертацію на тему: «Опыт исследования въ области механического анализа почвъ».¹¹ Ця робота визнається в авторитетних колах єдиною серйозною науковою працею В. Вільямса.

Після захвату влади більшовиками, Вільямс вирішив побудувати свою наукову кар'єру шляхом підтримки політики партії в ділянці високої школи і досвідної справи. Він зробив невдалу

спробу застосування діалектичного матеріалізму в галузі ґрунтознавства. Наслідком цієї політики було знищення генетичного напрямку в ґрунтознавстві, заснованого світової слави вченим В. Докучаєвим (1846—1903) і продовженого його талановитими учнями й послідовниками (Н. Сибірцев, К. Глінка, Прасолов). Щорічні наукові конференції т-ва ґрунтознавців були заборонені. Зазнали репресій також представники споріднених наук. Так, наприклад, була ліквідована лабораторія агрономічного ґрунтознавства при Тімірязівській (колишній Петровсько - Розумовській) сільсько-господарській академії в Москві. Керівник цієї лабораторії, відомий своїми науковими працями, проф. А. Т. Дояренко, умер на заслання. Зазнав репресій також академік Н. М. Тулайков. Кілька разів під загрозою арешту був світової слави академік Д. М. Прянішніков.¹²

Становище академіка Д. Прянішнікова стало особливо небезпечним після того, як він висловився проти обрання В. Вільямса академіком на підставі того, що його праці не заслуговують на те. В даному випадку пропозиція академіка Прянішнікова була підтримана більшістю науковців Тімірязівської академії. Зважаючи на цей спротив, кандидатура Вільямса була, не деякий час, знята.¹³ Пізніше, в 1931 році, під натиском московських комуністичних організацій, В. Вільямс був обраний академіком, але він ніколи вже не забув першого опору проти його обрання.

В. Вільямс був автором травопільної системи хліборобства, згідно якої підвищення і збереження родючості ґрунту можливе лише за наявності дрібно-комкуватої структури ґрунту, яка утворюється в наслідок введення трав у сівозміну. Вільямс пропонував робити глибоку оранку трав'яного поля тільки пізно восени з тим, щоби підготувати ґрунт для посіву ярих культур. При такій системі озимина не знаходила відповідного місця в сівозміні. Вільямс недооцінював значення мінеральних добрив і тому був у постійному конфлікті з представниками плодозмінної системи (школа акад. Д. Прянішнікова).

Для партії й уряду Вільямсова теорія була дуже зручною тим, що пропонувала природний, екстенсивний спосіб поновлення родючості ґрунту, в той час, коли не вистачало засобів для її відновлення шляхом інтенсифікації сільського господарства (удобрення, механізація). Помилкою Вільямса було намагання поширити свою систему на ті райони, де вона не була придатною (південь України, південний схід європейської частини РСФСР, Зауралля тощо).

Тому що партія і уряд підтримували теорію Вільямса, критикувати її було дуже небезпечно. До того ж Вільямс швидко переводив наукову дискусію в площини розходжень з політикою партії. Академік Д. Прянішніков попереджав проти суцільного застосування травопільної системи для всіх районів і доводив, що вона має для СРСР другорядне значення, поруч з іншими системами. Але тому, що інтенсивна плодозмінна система вимагала внесення в ґрунт великої кількості добрив і застосування такої ж великої кількості сільсько-господарських машин, вона була не під

силу екстенсивному сільському господарству СР СР у всіх районах. Саме тому була прийнята травопільна система, яка уможливило поновлення родючості ґрунту, хоча й поволі, але природним шляхом.

У відповідь на критику його системи Вільямс декларував: «Мы за травопольные севообороти повсеместно, во всех областях СССР, вот в чем главное значение дальнейшей реконструкции растениеводства». В персональному виступі проти академіка Прянішнікова, В. Вільямс заявив: «Выкладки акад. Прянішнікова об удобрении и урожае и толкают на этот путь (абсолютного обнищания народа) государство, занимающее 1/6 часть земной суши. Пора обдумать свои позиции. Нельзя шутить с огнем. Нужно ясно осознать, на какой стороне барикады стоишь».¹⁴

Приймаючи до уваги такий спосіб ведення наукової дискусії, мало хто зі вчених ризикував вступати в полеміку з В. Вільямсом. Особливо небезпечною для опонентів Вільямса була підтримка його теорії з боку академіка Т. Д. Лисенка, також великого майстра в застосуванні політичного терору проти своїх наукових опонентів. Таким чином на полях СРСР запанувала екстенсивна травопільна система, яка дозволяла при невеликих капітальних затратах одержувати таку кількість продуктів, яка була достатньою для підтримки влади, прохарчування армії і співробітників і для утримання на півголодній пайці основну масу населення.

Вільямс провадив пропаганду своєї системи, користаючися авторитетом партії та уряду. Пропаганда на користь цієї системи продовжувалася і після його смерті, яка сталася у 1939 році. За час від 1928 по 1960 рік площа під багаторічними травами збільшилася в 7.3 разів з 2.3 мільйонів гектарів у 1928 р. до 16.8 мільйона гектарів у 1960 році.¹⁵

Після смерті В. Вільямса почалася, спочатку обережно, а потім рішучіша критика його теорії. На пленумі ЦК КПСС у 1955 році була прийнята постанова проти шаблянового застосування травопільної системи у невідповідних для неї районах, але справжній похід проти неї почався тоді, коли Хрущову стало потрібним вибрати нові резерви для продукції збіжжя на заміну цілининим районом, що почали занепадати з кожним роком все більше й більше. Треба було знайти також резерви для збільшення площі під технічними і кормовими культурами. З критикою травопільної системи Хрущов виступав на нара-

дах по сільському господарству 1961 і на початку 1962 року в багатьох республіках, краях і областях.¹⁶ У тих виступах Хрущов намагається показати себе знавцем сільського господарства. Його доповіді насичені цитатами з наукових праць В. Вільямса та його опонентів. Зрозуміло, що Хрущов не читав ні творів В. Вільямса (12 томів видання 1951—1953 рр.), ні праць його опонентів, а лише доручив відповідному фахівцеві зробити з них однобічну і тенденційну вибірку.

В одній зі своїх доповідей¹⁷ Хрущов так підсумовує резерви площі під малоцінними, на його думку, культурами, для заміни їх ціннішими зерновими і технічними культурами (у мільйонах га):

Під багаторічними і однорічними травами	36
Під чистими парами	17
Під вівсом	11
Разом	64

У більшості районів запропоновано ліквідувати багаторічні трави й чисті пари і значно скоротити площу під однорічними травами і вівсом. Таким чином Хрущов винайшов для засіву цінними зерновими і технічними культурами площу, яка набагато перевищує площу так званої цілини. Наради у справах сільського господарства, що відбулися наприкінці 1961 року були підготовкою до пленуму ЦК в березні 1962 року. На пленумі виступали перші секретарі республік, деяких країв і областей та відповідальні представники центральних сільсько-господарських установ. Дуже мало було виступів вчених та фахівців. Виступи перших секретарів були побудовані за одним зразком. Усі вони починалися з висловів похвали на адресу Хрущова за його мудру сільсько-господарську політику, далі говорилось проти травопільної системи і проти небагатьох прибічників її, що мали сміливість захищати доцільність цієї системи для певних районів. Потім визнавався факт недовиконання плянів сільсько-господарського виробництва і давалися фантастичні обіцянки на 1962 і дальші роки.

У своїй доповіді на пленумі, Хрущов ще раз і остаточно напався на травопільну систему і визнав, що плян виробництва с.-г. продуктів у 1961 році не виконано.¹⁸

За офіційними даними, відсоток виконання виробництва головних сільсько-господарських продуктів у 1961 році виглядає так:

збіжжя	89%
м'ясо	75%
молоко	80%

Якщо взяти до уваги, що фальсифікація даних сільсько-господарської продукції в СРСР коливається від 10 до 20 відсотків, а іноді переходить і за межу 20%,¹⁹ то треба рахувати, що відсоток виконання пляну насправді був значно менший. Особливо кепсько стоїть справа з виробництвом м'яса.

У своїй доповіді на пленумі ЦК Хрущов так висловився з цього приводу: «Дело в том, что мяса у нас просто не хватает».²⁰ Воно й не дивно, бо не вистачає кормів для худоби. На тому ж пленумі Хрущов мусив був визнати, що врожай головної кормової культури, кукурудзи, до-

---

JOSEPH J. RAJCA FURS

921 College St. — Tel.: LE 4-5545
(at Dovercourt)

КУШНІРСЬКА РОБІТНЯ

Хутра на замовлення з різного роду шкірок

△ ПЕРЕРІБКИ,

△ НАПРАВИ,

△ ПОВНА ГАРАНТІЯ.

рівнював 132 центнерам зеленої маси з гектара замість запланованих 500 центнерів.²¹

На пленумі ЦК і на попередніх нарадах по сільському господарству, Хрущов запропонував дуже простий рецепт для подолання кризи: розорати трав'яні клони, ліквідувати чорні пари, зменшити площу під вівсом та однорічними травами. Більшість співучасників пленуму мусили підтримати пропозиції Хрущова, але були, хоч і дуже обережні, але тверезі голоси, які попереджували про небезпеку масового застосування рекомендацій Хрущова. Одним з таких був виступ колишнього міністра сільського господарства СРСР, який визнав, що програма, намічена Хрущовим, «требує більших капиталовложений. Вполне очевидно, что без удовлетворения потребностей совхозов и колхозов в машинах для возделывания и уборки сельскохозяйственных культур, приготовления, транспортировки и внесения органических удобрений, без механизации трудоемких процессов в животноводстве, без значительного увеличения минеральных удобрений, ядохимикатов и гербицидов, а также строительства животноводческих помещений, невозможно справиться с поставленными задачами».²² Ця критика дорого коштувала її авторові, бо, в скорому часі він був звільнений з посади міністра сільського господарства СРСР. Попало також президентові української академії сільсько-господарських наук акад. П. А. Власюкові за те, що він виправдовувався тим, що в своїй пропаганді на користь травопільної системи він виконував тогочасні директиви партії. Згідно Хрущова Власюкова провиня полягала в тому, що він не відважиться виступити проти партійного апарату й проти самого Хрущова, який провадив у той час політику партії в Україні.²³ Не важко собі уявити, що було б з акад. Власюком, якби він наважизся це зробити.

Спочатку Хрущов здавав собі справу в тому, що використання великої площі, зайнятої травами і чорним паром, ціннішими культурами, в тому числі й технічними, вимагає, як він сам висловлювався, «оснащення колхозов и совхозов до полнительным количеством техники для посева, обработки и уборки урожая», а також збільшеної кількості мінеральних добрив. На цій підставі більшість співучасників пленуму сподівалися, що бодай частина потужності важкої промисловості буде спрямована на підсилення механізації. У своєму заключному слові Хрущов розвіяв ці мрії. Він попередив керівників сільського господарства, щоб вони не сподівалися на переключення важкої промисловості на забезпечення потреб механізації і пропонував використовувати краще той реманент, що вже є в колгоспах і радгоспах.²⁴

Не важко уявити наслідки кампанії, що її провадить Хрущов: за короткий час будуть розорані площі під багаторічними травами, навіть і там, де вони є єдиним джерелом поновлення родючості ґрунту. Будуть ліквідовані чисті пари і значно зменшені посіви однорічних трав. У перших пару років можна передбачати, що в наслідок хижацького використання накопиченої раніше родючості ґрунту, загальний збір збіжжя і технічних культур дещо збільшиться, але надалі, уро-

жайність на виснаженому ґрунті знову зменшиться. Тоді треба буде шукати, — і їх напевно знайдуть — винних за провал на агрономічному фронті. Хрущов дуже добре знає, як треба знаходити «винних» за його власні помилки.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

¹ С. Н. Прокопович. Народное хозяйство СССР. Нью-Йорк, 1952, т. I, стор. 174.

² Ежегодник главного управления земледелия и землеустройства по Департаменту земледелия. Петроград, 1913.

³ Прокопович, стор. 59.

⁴ Итоги последогод. Сборник статей. Москва, 1923.

⁵ О. Архимович. Совети і американська допомога. Свобода, 14 липня 1959.

⁶ Сельское хозяйство СССР 1935 г. (Ежегодник). Госуд. Издат. Колхозной и совхозной литературы. Москва, 1936, стор. 192.

⁷ Растениеводство СССР. Всесоюзный Институт Растениеводства. Руководитель и ответственный редактор акад. Н. И. Вавилов. 1933. т. I, ч. 2, стор. 297.

⁸ Прокопович, стор. 86; Дмитро Соловей. Голод у системі колоніального панування ЦК КПСС в Україні. Український Збірник. Книга 15. Мюнхен, 1959, стор. 3-61.

⁹ Правда, 12, 13, 14, 15, 21 січня 1961 р.; Известия, 22 січня 1961.

¹⁰ Народное хозяйство СССР в 1960 году, стор. 437. Сельская жизнь (газета), Москва, 11 березня 1962 р.

¹¹ Опыт исследования в области механического анализа почв, Известия Петровской сельскохозяйственной Академии, 1893 г., выпуск 2—3. Передруковано в томі I: В. Р. Вильямс, Сочинения, Москва, 1941, стор. 83—180.

¹² М. В. Чапек. Почвоведение в Советском Союзе. Вестник Института по Изучению СССР, Мюнхен, 1959, ч. 3 (31), стор. 65.

¹³ В. Н. Ипатьев. Жизнь одного химика. Воспоминания, Том II, 1917—1930. Нью-Йорк, 1945, стор. 527.

¹⁴ В. Р. Вильямс — «Ответ оппонентам», Социалистическая реконструкция сельского хозяйства, 1937, ч. 7. Передруковано в VII томі: В. Р. Вильямс — «Собрание сочинений в двенадцати томах». Москва, 1951, стор. 189.

¹⁵ Посевные площади СССР 1957, т. I, стор. 8. Народное хозяйство СССР в 1960 г., ст. 388.

¹⁶ Сельская жизнь, 19, 24, 29 листопада, 16, 25 грудня 1961 р.

¹⁷ Сельская жизнь, 16 грудня, 1961 р.

¹⁸ Сельская жизнь, 6 березня 1962 р.

¹⁹ N. Jasny. The Socialized Agriculture of the USSR. Stanford University Press, 1949, Appendix pp. 728-746, С. Прокопович, Народное хозяйство СССР 1952, стр. 207—208.

A. Archimovitch. A survey of Soviet Agriculture, Studies on the Soviet Union, Vol. II, No. 3, 1962, p. 58.

²⁰ Сельская жизнь, 6 березня 1962 р.

²¹ Сельская жизнь, 11 березня 1962 р.

²² М. А. Ольшанский, доповідь на пленумі ЦК. Сельская жизнь, 8 березня 1962 р.

²³ Сельская жизнь, 22 і 25 грудня 1961 р.

²⁴ Сельская жизнь, 6 березня 1962 р.

Олександр Ільченко розшукує дядька Григорія Матвієвича Базалицького з Немирова. Хто б знав місце його перебування, прошу повідомити редакцію «Нових Днів».

ВИБОРИ В КАНАДІ І УКРАЇНЦІ

ЧЕРГОВІ ВИБОРИ — СПОДІВАНА НЕСПОДІВАНКА

Ще зовсім недавно («Нові Дні», травень, 1962) ми писали про чергові вибори, інформували наших читачів про канадські партії, закликали їх до активної участі у виборах. У числі за липень-серпень 1962 р. ми зробили підсумки виборам у Канаді, а сьогодні вже змушені говорити про нові вибори... Ситуація не дуже приємна, виглядало б так, що нема потреби говорити, бо що могло за кілька місяців змінитися аж так, щоб можна було сказати щось нове?

Але це нове таки є, і про нього треба говорити. В чому ж полягає нове у виборах, що заслуговує на увагу українців Канади? У зміненій ситуації в світі і у взаєминах Канади зі своїми союзниками, зокрема із США.

Пригадаймо, що Прогресивно-Консервативна партія під керівництвом Джона Діфенбейкера не здобула абсолютної більшості у виборах 1962 р., але вийшла переможцем, бо здобула найбільшу кількість посольських мандатів, і тому Джон Діфенбейкер уже втретє підряд мав змогу формувати уряд.

Дехто (може й більшість) передбачав дуже скорі вибори. Ми цієї думки не поділяли. І справді, виходило так, що малі партії (НДП партія і партія Соціального Кредиту) разом або по черзі підтримували уряд і не давали змоги Ліберальній партії повалити його. Можна було б передбачати, що у внутрішньо-канадських питаннях уряд п. Діфенбейкера не був би повалений ще довгий час. Та в справу вмішався уряд США і після цього втручання до тижня доля консервативного уряду була вирішена: він одержав вотум недовір'я і прем'єр розпустив парламент і проголосив нові вибори, які призначені на 8 квітня ц. р. Але щоб правильно зрозуміти причини натиску зовні, треба сказати дещо про уряд.

ПЛЯНИ УРЯДУ І ЙОГО ГОЛОВИ

Ще йдучи до виборів у 1957 р., п. Діфенбейкер, тоді новий лідер Прогресивно-Консервативної партії, намітив програму розбудови Канади та її політичного й економічного усамостійнення. Осягнути цю мету він намірявся так: 1. включити всіх канадців, в додатку до англо-саксів та французів, у політичне й економічне життя країни, пропагуючи гасло «Ми — всі канадці!». 2. поборювати бюрократію, поширити соціальні послуги, щоб скерувати розвиток країни до соціальної рівності, що мало б викликати активність мас у

ДО ВСІХ ЧИТАЧІВ:

Просимо вчасно відновити передплату — нагадування забирають тільки час.

Як не хочете більше читати «Нових Днів», то повідомте вчасно — спинимо висилання.

розбудові країни, зокрема канадців з різних етнічних груп, 3. розбудова канадської півночі, що збільшило б національні ресурси і дало б додаткову працю громадянам Канади, 4. економічно й політично усамостійнити Канаду. З цією метою він провів «Закон про права людини» і висунув гасло: «Вернути Канадську Конституцію з Лондону до Оттави», себто цілком усамостійнитись від Великобританії.

Ці пляни мали успіх у народу і вже в перних виборах (1957 р.) п. Діфенбейкер переміг. Та ця перемога не була повною: сильна опозиція заважала урядові вживати рішучих заходів. Тому на початку 1958 р. п. Діфенбейкер несподівано для опозиції проголошує розпуск парламенту і нові вибори, у яких одержує нечувану в історії Канади перемогу: одержує 208 мандатів з усіх 265, майже розгромлює Ліберальну партію, зводить до мінімуму Сі-Сі-еФ і цілком змітає з політичної арени партію Соціального Кредиту, яка не здобула тоді жодного мандату.

Але опозиція, особливо ліберали, не здалась. Почалась шалена пропаганда не так проти уряду, як проти п. Діфенбейкера особисто. У лібералів знайшлися союзники не тільки в Канаді, а й поза її межами, зокрема у США, які в минулорічних виборах дуже виразно симпатизували лібералам і їх лідерові Л. Пірсонові. Деякі гасла п. Дж. Діфенбейкера не могли подобатись і в Англії, знайшлися особи і в самій Прогресивно-Консервативній партії, які більше чи менше явно виступали проти свого лідера. Та найдошкульніші удари п. Діфенбейкер мав від лібералів і американців. Особливо урядові важко було стабілізувати свою валюту: канадський долар, що стояв вище від американського, був великою перешкодою у розвитку економіки, а разом з тим у зменшенні безробіття. До того курс нашого долара «скакав» то вгору, то вниз інколи двічі на тиждень і на цих «скоках» Канада завжди трапила, а її сусід завжди добре заробляв. Уряд вирішив знизити курс долара і стабілізувати його вартість, без чого годі було й думати про стабільність економіки країни. Тут знову на перешкоді стали ліберали з директором Канадського Державного Банку п. Койном на чолі. Та уряд таки спромігся усунути (перед самими виборами 1962 р.) п. Койна і врешті стабілізував свою валюту, установивши курс канадського долара, порівняно з американським, на 92.5 центи.

Та поки до цього дійшло, то фінансове господарство Канади було майже вщент зруйноване: Канада опинилася на краю фінансової кризи. Все це не могло не відбитись на стабільності безробіття, що зручно використала опозиція у її безоглядній боротьбі з ненависним їй Джоном Діфенбейкером. Ну, а маси, як відомо, дуже чутливі на пропаганду, і не дуже то цікавляться первопричинами, тому в 1962 р. консервати хоч і перемогли, але абсолютної більшості в парламенті

вже не мали, що й призвело до згаданого вище упадку уряду і проголошення нових виборів.

СТАБІЛІЗАЦІЯ ДОЛЯРА І ЙІ НАСЛІДКИ

Опинившись у скрутному фінансовому стані, Канада мусіла зробити цілий ряд позичок за кордоном. Крім того, уряд увів сувору ощадність своїх видатків, наклав мита на імпорти з інших держав, закликав населення купувати товари канадського виробу. Все це, особливо мита на імпорти, не могло подобатись деяким сусідам Канади, але ці заходи уряду п. Діфенбейкера просто чудодійно впливали на канадський долар.

Про поліпшення фінансового стану Канади найкраще свідчить вістка, подана в тижневику «Новий шлях» від 12 січня 1963 р., яку передрукуємо тут повністю:

ВАШІНГТОН. — Канадський уряд повідомив Експортний Банк США, що вже не потребує зарезервованого кредиту в сумі 400 мільярдів на охорону канадської валюти. Цей банк зарезервував був цей кредит для Канади в часі фінансової кризи минулого червня за умовою, що цей кредит буде вжитий на канадський імпорт із США. В тому часі Канада дістала була позички і кредити з американських і британських центральних банків та з Міжнародного Монетарного Фонду на суму \$1,050,000,000.

Усіх цих позичок і кредитів Канада вже позбулась і має сплачувати тільки 300 мільярдів позички до Міжнародного Монетарного Фонду, яка розкладена на сплати впродовж 5 років.

ГАРНИЙ ПОДАРУНОК ДІТЯМ ШІСТЬ РІЧНИКІВ

“СОНЯШНИК”

оправлені у три великі книжки
(у кожній по 440 сторінок друку):

1. За 1956 і 1957 роки — ціна: 6.50 дол.
2. За 1958 і 1959 роки — ціна: 6.50 дол.
3. За 1960 і 1961 роки — ціна: 6.50 дол.

Купіть ці три книжки і позбавитесь клопоту: що дитині дати прочитати, чи що їй прочитати, бо

● У цих трьох книгах знайдете відповідні матеріали на кожну пору року, на кожне політичне чи релігійне свято.

● У цих трьох книгах знайдете матеріали з історії та географії України.

● У цих трьох книгах знайдете твори найкращих сучасних дитячих письменників і письменників-класиків.

● У цих трьох книгах знайдете багато добрих ілюстрацій майже до кожного твору. Обкладинка кожного числа видрукувана у двох кольорах.

Книжки гарно оправлені в полотно, із золотими витискамм.

Замовляти в “Нових Днях”.

Це означає, що фінансова ситуація Канади значно поправилась. Міністер фінансів Новлен заявив, що в червні 1962 Канада мала золота й американських доларів вартости 1 мільярд 100 мільйонів дол., а 31 грудня 1962 вже понад 2 мільярди і 607 мільйонів дол.

Дуже дивно, що решта наших тижневиків не використали цього звіту. (У зв'язку з добрим фінансовим станом, уряд уже зняв додаткові мита на імпорти машин, на цілий ряд металевих виробів, на бавовняні вироби тощо).

Це саме підтвердив і відомий економіст, визначний ліберал Волтер Гордон, який на пресовій конференції перед його номінацією на кандидата на посла 28 січня ц. р. на запитання одного з редакторів заявив, що фінансовий стан Канади сьогодні є дуже добрий («який давно вже не був»), але він певен, що це «довго не потриває». Звичайно, він інакше не міг сказати, але все таки, як фахівець, чесно ствердив фактичний стан.

Саме завдяки цьому станові, ліберали намагались всіма силами повалити уряд, боючись, що затримка могла б скріпити позицію уряду. Та всі їх внески вотуму недовір'я провалювались у парламенті, бо разом з консерватами голосували обидві малі партії або бодай котрась одна з них. Таким чином ліберали лишались у меншості.

АМЕРИКАНСЬКА «ДИПЛОМАТИЧНА БОМБА»

Декому (в Канаді і в США) надоїло чекати падіння уряду п. Діфенбейкера. Лідер лібералів п. Пірсон їде у США, повернувшись раптом в одній із своїх промов заявляє, що Канада мусить негайно прийняти із США атомову зброю. Це було несподіванкою, бо до цього всі знали, що п. Пірсон є непримиренним ворогом «поширення клубу атомових держав». Це здивувало всіх, а, мабуть, найбільше його дужину, яка ще й досі є в проводі одного канадського жіночого протиатомового товариства...

Ліберали кинулись в нову атаку на уряд, обвинувачуючи його тепер уже не за намір прийняти атомову зброю, як це було в час останніх виборів, а в «саботажі» атомового озброєння.

30 січня уряд США доручив канадському послові у Вашингтоні ноту, у якій обвинувачує уряд п. Діфенбейкера у неправильному інформуванні парламенту про переговори із США у справі атомової зброї і в зволіканні цієї справи взагалі. Нота гостра, неввічлива. Через півгодини, по передачі її послові США, нота пішла в пресу. Прем'єр Канади довідався про неї з газет, будучи в Торонті, і негайно відлетів до Оттави. 31 січня п. Діфенбейкер назвав американську ноту «неприпустимим втручанням» у справу уряду Канади. У парламенті і в пресі піднялась ціла буря проти США. Всі партії засудили тон і «незвичайну процедуру» уряду США. Сенатська підкомісія у Вашингтоні допитувала державного секретаря Діна Раска в цій справі і закинула йому «партацтво». Дін Раск заявив, що він вибачається за тон і спосіб доручення ноти, але не відкликав суті ноти. Голова підкомісії сен. Дж. Айкен заявив: «Цілком ясно, що від-

криті партійські намагання офіційних чинників США вплинули на рішення Канади, дали проти-лежні результати, ніж ті, яких вони сподівалися».

Наслідки Раскової ноти затурбували й през. Кеннеді. Близький до президента журналіст Дже-зеф Алсон пише, що виступ Раска пошкодив справі, а не допоміг і хтось мусить «заплатити» за це, бо звичайної мовчанки вистачило б, щоб не було тепер «канадської афери».

Вся канадська преса обурена виступом США. Напр., «Торонто Дейлі Стар», яка завжди підтримувала лібералів, назвала Раскову ноту «холодною, ворожою і зневажливою».

Цікаво, що й американська преса визнає, що виступ п. Раска був призначений на підтримку лібералів. «Вашінгтон Стар» пише: «Може бути, що якийсь доброзичливий приятель вирішив допомогти п. Пірсонові».

Але прем'єр Канади на цю справу своїх поглядів не змінив. Він заперечив, що вестиме виборчу пропаганду під антиамериканськими гаслами (та й нащо йому це, коли американці самі себе так гарно б'ють...). На телевізійному інтерв'ю він сказав: «Ми не хочемо ані трішки послаблювати наших зв'язків із США. Та поруч з цим вимагаємо, щоб при розбудові Канади, незалежної держави, ми могли керуватися політикою, усталеною в Канаді і для Канади... Наша мета — сильна Канада... Канада, яка живе в згоді з своїми сусідами, але сама вирішує свою політику».

ЧИ СПРАВДІ НАШ ПРЕМ'ЄР ХОЧЕ ЗРОБИТИ КАНАДУ БЕЗБОРОННОЮ?

Останніми часами навіть між українцями в Канаді можна було почути обвинувачення, що «Діфенбейкер робить так, щоб Канада не мала чим боронитись від російських імперіялістів». Українська ж преса в Канаді закидає прем'єрові «нерішучість», домагається від нього «ясности» в атомовому питанні.

Дивно. Ще в час минулорічних виборів п. Діфенбейкер на запитання чи прийме Канада атомову зброю, заявив, що так, бо «не можемо ж ми тепер озброювати нашу армію луками та стрілами». Але додає, що Канада прийме атомову зброю за умови своєї повної контролю цієї зброї. Це саме те, що ще й сьогодні в США «соромливо» промовчують, а натискають тільки на те, що «Діфенбейкер зволікає з атомовим озброєнням канадської армії».

Якщо це перекласти з мови дипломатії на звичайну мову, то виглядатиме це так: «Ти, хлопчику, ще маленький і дурненький, тому ти тільки заплати за атомову зброю, а стрілятимемо ми самі на кого й коли захочемо...». Це саме те, з чим не погоджується наш прем'єр: хочемо жити в мирі й дружбі, але не хочемо бути сателітом.

Крім того, прем'єр каже, що озброєння канадської армії атомовими стрільними залежатиме від постави всіх членів НАТО, нарада яких відбудеться у травні ц. р. в столиці Канади. Він виразно проти того, щоб цю справу вирішували самі США чи навіть удвох з Канадою. На кон-

сервативних зборах у Торонті, 19 лютого, промовляючи до якої 1000 осіб, п. Діфенбейкер заперечив американські обвинувачення, що Канада нічого не робить для оборони континенту, заявив, що канадська армія вишколена для орудування атомовою зброєю, що Канада атомову зброєю готова, в разі потреби, прийняти негайно. Крім того, ствердив, що Бомарк і Вуду вже застаріла зброя і вона сьогодні не спроможна оборонити Канаду. Згадав, що це признав сам військовий міністер США, але, мовляв, поскільки ці стрільна «нам дорого коштують», то Канада мусить їх прийняти негайно. Він висміяв на цих зборах і заяву лідера лібералів п. Пірсона, що ці стрільна треба взяти, а потім повернути їх США.

Як видно із статті одного з провідних лібералів, колишнього заступника міністра оборони, п. П. Гелієра у торонтському тижневику «Да Варситі Вікенд Рев'ю», ракети (без атомових головок) Бомарк і літаки СФ-104 коштують Канаді 500 мільйонів доларів, а вишкіл персоналу до них коштує других 500 мільйонів доларів, тому, на натська підкомісія у Вошінгтоні допитувала державні атомові головки до них, щоб, мовляв, не «пропали гроші», хоч ця зброя й застаріла, але не «так дуже, як думали раніш...».

Лідер лібералів п. Пірсон заявляє тепер, що він має свою особисту думку на справі атомової зброї і оборони взагалі, але він її виявить аж по виборах, як він стане прем'єром Канади...

Знаючи ці факти, навряд чи можна закинути п. Діфенбейкеру нерішучість чи нещирість у питанні оборони Канади.

ДАЛЬШІ НАПАДИ НА ПРЕМ'ЄРА

Як не дивно, але виглядає, що декому поважити п. Діфенбейкера, позбутися його з посади голови уряду Канади, важливіше, ніж саме озброєння канадської армії атомовою зброєю. У самій Консервативній партії є ціла група, яка домагається його уступлення з поста лідера партії. Три міністри вийшли з уряду, щоб домогтися цього. Особливо сильна опозиція проти нього була в Торонті. А Торонто, як відомо, було стовпом англосаксонського консерватизму, як Квебек французького сепаратизму.

Недавно, промовляючи в Торонті до консерватів, п. Діфенбейкер пожартував, що ідучи в Торонто, почував себе, як пророк Даниїл, коли його вкидали в клітку, наповнену голодними левами. Та як вийшов з клітки живий і здоровий пророк Даниїл, так він сподівається вийти переможцем у Торонті... Мабуть, так і буде, бо не те тепер Тодумку, п. Гелієра, Канада мусить прийняти Канада, Понад тисячу консерватів 19 лютого з ентузіазмом вітали свого лідера, кілька разів стоючи оплескували окремі місця його промови.

Розвиток подій примусив державний департамент США заявити, що він мовчатиме аж до закінчення виборів, щоб «не втручатись у внутрішні справи Канади». Але американська преса й далі повна нападів на нашого прем'єра. Наприклад, американський журнал «Ньюсвік» у числі від 18 лютого на першій сторінці обкладинки видрукував фото п. Діфенбейкера із спотвореним об-

личям і статтю під багатомовним заголовком: «Діфенбейкер падає: чи він скочив сам, чи його штовхнули». Стаття починається словами: «Прем'єр Великобританії ледве витримує його вигляд, а президент Кеннеді його щиро ненавидить...». Далі в цій статті виявлено стільки ненависти до голови уряду Канади, що це все просто переходить межі звичайної людської пристойності і свідчить, що тут справа не в одних атомових головках до ракет Бомарк, а в чомусь іншому, для декого більшому і важливішому: «Для його земляків він є загадковою комбінацією не дуже вишколеного кримінального адвоката й некомпетентного базікала... Він — насолода для карикатуристів і пострах для портретистів... Його вороги запевняють, що його обличчя є підставою не допускати на консервативні віча дітей нижче 16 років... Діфенбейкер... видовище, яке тяжко забути... гротесково-потворні гримаси... брови, як крила кажана... агатово-сині очі випромінюють холодний вогонь...» і т. д. і т. д.

Як вам, читачу, подобається поведінка преси дружньої держави? Звичайно, вся канадська преса і всі партії, в тім числі й лідер лібералів п. Пірсон, засудили таку «тружню тактику». Якщо пригадати, що уряд п. Діфенбейкера був уніс на порядок денний парламенту розгляд питання застосування рекомендацій Королівської Комісії у справі журналів і газет, себто не підтримувати державними оголошеннями закордонних (чужих) видань, а скерувати державні кошти на розвиток канадської преси, то стане зрозумілою «симпатія» американської преси до нашого прем'єра.

До речі, вся американська преса виявляє неприхильність до п. Діфенбейкера. Напр., американські часописи поширили чутку, що п. Діфенбейкер заборонив американським літакам з атомовими бомбами перелітати над канадською територією в час кубинської кризи. Це спростував сам колишній міністер оборони Канади п. Д. Гаркнес, який є в опозиції до прем'єра, тому й вийшов зі

МАЄМО ТАКІ ДИТЯЧІ ВИДАННЯ:

Тарас Шевченко — ВІРШІ, стор. 44, формат: 10 x 7, 42 ілюстрації і портрет Т. Шевченка роботи Слищенка. Кольоровий друк, обкладинка двокольорова, гарний папір. **Ціна — \$0.90.**

РАЙДУГА — збірка для дітей молодшого віку, стор. 16, формат 10 x 7 цалів, 26 ілюстрацій, гарний папір, кольоровий друк, обкладинка в 2-х кольорах. **Ціна — \$0.35.**

М. Трублаїні — ПРО ДІВЧИНКУ НАТАЛОЧКУ І СРІБЛЯСТУ РИБКУ, стор. 16, формат 10 x 7 цалів, великі на всю сторінку ілюстрації, обкладинка в 2-ох кольорах. **Ціна — \$0.40.**

“СОНЕЧКО Й ХМАРИНКА” — збірка для дітей молодшого віку, стор. 16, формат — 10 x 7 цалів, 33 ілюстрації, гарний папір, кольоровий друк, обкладинка в двох кольорах. **Ціна — \$0.35.**

“РУКАВИЧКА”, стор. 16, формат 10 x 7 цалів, великі й гарні ілюстрації, кольоровий друк. **Ціна — \$0.40.**

Замовляти в “Нових Днях”:

складу кабінету міністрів, заявивши, що уряд США за таким дозволом не звертався, то що було відмовляти?.. На жаль і сором, деякі українські часописи повторювали цю видуману поголоску також.

ДЖОН ДІФЕНБЕЙКЕР І ПОНЕВОЛЕНІ РОСІЄЮ НАРОДИ

Про це в «Нових Днях» вже багато писано. Сьогодні ми не маємо наміру повторюватись, а тільки пригадаємо факти.

1. У 1959 р. п. Діфенбейкер виступив з яскравою промовою в обороні поневолених Росією народів на конференції НАТО в Парижі.

2. У 1960 р. п. Діфенбейкер виступив з роторошуючою промовою проти російського більшовицького імперіялізму на генеральній асамблеї ОН у Нью-Йорку.

3. На його доручення в 1962 р. на асамблеї ОН у Нью-Йорку з великим успіхом промовляли проти російського імперіялізму і в обороні поневолених Росією народів міністер закордонних справ Канади п. Говард Грін, а пізніше (23 листопада) — голова канадської делегації ОН п. Гет Меккери.

Який державний діяч і якої країни зробив стільки для поневолених Росією народів?

Не забуваймо, що за кілька днів перед відкриттям сесії ОН до столиці Канади раптом приїхав держ. секретар США п. Дін Ракс. Про що він розмовляв з нашим прем'єром — ми не знаємо, але в пресі були здогади, що п. Ракс дуже відмовляв п. Діфенбейкера проти виступу в ОН з резолюцією проти російського імперіялізму. Відомо, що цей самий п. Ракс вважає, що Україна і Грузія є «традиційними частинами Росії».

Пригадаймо також, що зробив п. Діфенбейкер для самих українців.

1. Призначив першого в Канаді (і у всьому вільному світі!) українця на посаду міністра. Та ще й такого важливого міністерства, як міністерство праці. Як відомо, цим міністром є Майк Стар (Старчевський).

2. Призначив за такий короткий час двох українців до Сенату: адв. Ів. Гнатишина і проф. П. Юзика. Поскільки проф. П. Юзик призначений на місце померлого сенатора-українця В. Вала, то це має величезне значення для майбутнього: це фактичне ствердження, що в Канаді має бути не менше двох сенаторів-українців (один православний, другий католик) і це тепер важко буде міняти будь-якій іншій партії, яка б колись прийшла до влади в Канаді.

3. Він відкрив пам'ятника Тарасові Шевченкові, якого ми збудували в Канаді, чим підніс значення цього акту на небувалу височинь. Це дуже важливе для визвольної боротьби нашого народу з російським окупантом, це помагає нашим братам в Україні ставити опір окупантові. Не всі це бачать і розуміють, але це факт великої ваги і цього ми не сміємо забувати, ані тим більше легковажити цим.

4. Пан Джон Діфенбейкер стало виявляє свою увагу й симпатію до українців, чим викликав неприхильне ставлення до себе певних кіл у Кана-

ді. Відомо, що частина канадської преси гостро засуджувала його виступи у справі поневолених народів, зокрема українців. Це не могло не відбитись на зменшенні його популярності серед деяких реакційних кіл Канади. Компенсуймо ж йому ці втрати! Виявімо свій характер, свою чесність і солідність, інакше нас ніхто не пошанує і ніхто з нами більше не піде.

Врешті, не забуваймо, що «ми всі канадці», як сказав наш прем'єр. Це слова, яких з історії Канади ніхто ніколи не викреслить. Тому дбаймо про добро Канади, яка є нашою країною, бо ми в ній родимось, живемо й працюємо, у ній і вмираємо. А покладіть руку на серце і скажіть: хто з чотирьох лідерів канадських партій сьогодні виявив більше характеру, здорового розуму, хто з них виявив більше намагання зробити Канаду сильною самостійною країною, ніж п. Діфенбейкер? Не забуваймо, що наш прем'єр сьогодні є людиною, за словом і ділом якої стежить весь світ, починаючи від Вашингтону, через Париж і Лондон до самої Москви включно.

ХТО ПЕРЕМОЖЕ У НАСТУПНИХ ВИБОРАХ?

Не будемо ворожити. Факт, що популярність п. Діфенбейкера, яка здавалося декому, була підірвана на початку лютого, сьогодні зростає. Пан Діфенбейкер сьогодні стоїть дуже далеко від поразки. Факт, що на початку лютого маси, пригломшені небаченою досі в усьому світі концентрованою атакою із зовні і з середини країни, були завагались. Але чад проходить, люди вже почали думати, аналізувати факти, а це йде на користь п. Діфенбейкеріві.

Сьогодні можна сказати, що на заході Канади консервати, де вони є «панамі ситуації», не мають причини втратити мандати. Основне виборче «бойовище» буде в Квебеку і в Онтаріо. Ані ліберали, ані тим більше консервати, фактично виборчої кампанії ще не розпочали, вірніш не виявили ще своєї «виборчої зброї». Очевидно, п. Діфенбейкер розпочне свій «виборчий похід», повернувшись з Лондону, де він, до речі, має великий успіх.

Тож дуже можливо, що в черговому числі, яке має вийти 1-2 квітня, можна буде дещо передбачити. Сьогодні ж ми закликаємо наших читачів не йти за вуличною агітацією, а керуватися тверезим розумом і власним розсудком. І пам'ятати, що скоро святкуватимемо століття Канади. Перед цією датою Парламент має ухвалити зміни конституції. Це матиме значення для цілих поколінь. Ось чому нам важливо, щоб у цей час коло влади була партія, яка ці справи розуміє, яка однаково ставиться до всіх громадян Канади.

ЗУСТРІЧ З ВИЗНАЧНИМ ЛІБЕРАЛОМ

18 лютого в домі відомого українського бизнесмена д-ра Осипа Войка відбулася пресова конференція українських часописів з колишнім міністром імміграції та громадянства (в ліберальному уряді ще) послом Джеком Пікерсгілом. Пан Пікерсгіл прийшов у товаристві зас-

тупника лідера лібералів п. Л. Пірсона в справах етнічних груп.

Інформацію зробив п. Дж. Пікерсгіл, запитання ставили редактори і, — більше від редакторів, — українці члени Ліберальної партії: кол. голова КУК Торонта адв. М. Романюк, молодий адвокат п. Костюк, д-р О. Бойко тощо. Відповідали п. Пікерсгіл і Енді Томпсон.

Почалося, звичайно, від "зволікання" прем'єра Канади із закупом атомової зброї для Канади, потім перейшли до політики лібералів у справах етнічних груп. Пан Пікерсгіл запевнив, що ліберали переможуть у виборах, що головним конкурентом для них будуть консервати, а не НДПартія і Соціал Кредит. Особливо висміяв Соціал Кредит, заявивши, що заступникові лідера цієї партії личило б вести пропаганду не в Канаді, а хіба на Ямайці..

Адвокат М. Романюк заявив, що українцям важко агітувати за лібералів, бо кожен українець майже напам'ять знає виступ прем'єра Канади п. Діфенбейкера на сесії ОН у 1960 р., бо всі — і українці, і не українці, — знають, що тільки консервативний уряд призначив міністра з етнічних груп (мова тут про міністра праці М. Стара, хоч по імені його п. Романюк і не назвав), а тому провід лібералів це мусів би врахувати. Д-р О. Бойко додав, що так само в оборони поневолених народів в ОН говорив лідер лібералів Л. Пірсон, коли він очолював канадську делегацію в ОН, але про те ніхто не знає, а про виступ п. Діфенбейкера знають усі.

Пан Пікерсгіл відповів, що лідер консерватів "уміє робити собі рекламу", хоч він і не додержав свого слова етнічним групам і не висів відповідної резолюції в ОН, хоч обіцяв це зробити. Щодо міністра М. Стара (Мих. Старчевський), то п. Діфенбейкер призначив його міністром не тому, що він українець, а тому, що він людина дуже здібна, якісна, міністер, який є окрасою кабінету п. Діфенбейкера. "Ще коли Майк Стар був головою м. Ошави, — сказав п. Пікерсгіл, — і я його побачив, то сказав прем'єрові Сен Лоранові, що було б дуже добре мати його кандидатом, бо "це певний переможець у виборах... Але він кандидував від консерватів... Ми теж дали б йому міністерський портфель".

Ці висновок не були дуже переконливі і п. Пікерсгілові мусів помагати п. Томпсон. Взагалі, з розмов виявилось, що ліберали сьогодні ще теж не мають чіткої лінії у справах атомової зброї, а тільки твердять, що "Канада мусить виконати свої міжнародні зобов'язання". Щодо участі не англосаксів і не французів у керуванні державою, то це питання ліберали (бодай п. Пікерсгіл) теж окреслюють загальними типами "в Канаді всі мають рівні права і ми ці права обстоювали й обстоюватимемо".

У пресовій конференції взяли участь представники "Нового Шляху", "Вільного Слова", католицького місячника "Світло" і "Нових Днів". "Гомін України" і "Наша Мета" чомусь своїх представників не вислали.

"ОЙ, ВИП'ЄМО, РОДИНО, ЩОБ НАМ ЖИТО РОДИЛО..."

Канада — цікава країна. Для нас, українців, вона, можна сказати, виняткова. Є між нами чимало скептиків, які всюди, в тім числі і в Канаді, бачать лише спекуляцію, обман, хитрування, використання і т. д. Це люди передчасно постарілі, знесилені, які не можуть бачити нічого доброго. Уряд Канади і уряди провінцій

роблять чимало, щоб "відкрити" Канаду для всіх. Бодай для тих, що ще мають змогу бачити.

Одним з таких заходів була пресова конференція з представниками етнічної преси, яку 31 січня ц. р. влаштував головний комісіонер "Лікер Контрол Борд" Онтаріо міністер Аллан Гросман.

Пресова конференція була сполучена з екскурсією по всіх відділах цієї величезної установи, починаючи від контори і кінчаючи відділом відправки продукції у торговельні тєчки.

Редактори оглянули все: і склади, і величезні установки для розведення водою міцних закордонних горілок, хемічні лябораторії тощо. Ми побачили понад 550 сортів різних канадських та імпортованих горілок і понад 500 сортів канадських та імпортованих вин. Ця прогулянка зайняла поверх двох годин часу. Після того міністер А. Гросман угостив редакторів обідом, додавши до цього й те, що ми оглядали, а по обіді докладно інформував про працю своєї установи і про труднощі уряду в цій ділянці: частина громадян нарікає на уряд за суворі приписи в торгівлі алькоголем, а частина обвинувачує уряд, що він "споює" громадянство, бо правила, що регулюють торгівлю алькоголем, "дуже ліберальні". Між іншим, роздвоїлись і думки редакторів: одні були за злагіднення приписів, а другі за скріплення. Цікаво, що проти "споювання населення" виступали саме ті, які при таких okazіях люблять випити.. так, що замість співати "Ой вип'ємо, родину", готові б затягнути "Ой, куме, куме, добра горілка".

Міністер Аллан Гросман обстоював, щоб горілку продавати й далі за писаними замовленнями з поданням адреси покупця, бо уряд має змогу хоч частковою контролі, щоб її не купували малолітні (повноліття в Канаді рахується від 21 року життя). В Онтаріо також існує правило "чорного горілкового паспорту". Якщо жінка поскаржитися до "Лікер Контрол Борд", що її чоловік пропиває гроші, то зараз же дається відповідне розпорядження до всіх горілкового крамниць, і як тільки виявлять таку особу, то йому горілки не продадуть. Інша справа, що така особа не чіпляє на груди свого "чорного паспорту"...

Уряд Онтаріо робить усе можливе, щоб улегшити громадянам купівлю алькогольних напоїв, але поруч з тим робить усе можливе, щоб стримати п'янство. Саме про ці заходи міністер А. Гросман і інформував редакторів етнічної преси.

У пресовій конференції взяли участь понад 30 осіб, в тім числі редактори українських часописів: "Наша Мета", "Новий Шлях", "Гомін України", "Вільне Слово" й "Нові Дні".

На нашому фоті: міністер Аллан Гросман (другий справа) з частиною редакторів на оглядинах "Лікер Контрол Борд".

ПРЕЗИДЕНТ ЦЕНТРАЛІ КУК У ТОРОНТІ

16 лютого в готелі "Сівей" відбулася пресова конференція з о. доктором В. Кушнірем, президентом КУК, який зупинився в Торонті на короткий час, ідучи в Оттаву на засідання Канадської Ради у справах науки й мистецтва, членом якої він є.

Пресову конференцію zorganizував місцевий відділ КУК, запросивши на неї представників усієї етнічної преси в Торонті. З причин короткого часу на підготову, очевидно, з'явилися тільки представники української преси і польського півтижневика "Звізонзковец" пп. Глоговські та Гайденкорн.

Отець д-р В. Кушнір поставив на обговорення проблему т. званої "двомовности" і "двокультурности", яка останнім часом через домагання французької етнічної групи (зокрема через виступ заступника партії Соціального Кредиту п. Кавета) дуже активізувалася в Канаді. Виходило б так, що в Канаді нема місця для "третьої сили", тому централь КУК хотіла б знати, що думають інші етнічні групи про ці справи і хотіла б налагодити контакт з ними, щоб відповідно діяти і запропонувати відповідні параграфи до конституції Канади, яка повинна б мінятися з нагоди сторіччя Канади.

Польські редактори підтримували цю думку. Розмова відбулася дуже цікава, дружня. Цікавий факт: українці промовляли українською мовою, поляки польською. Домовилися, що о. д-р В. Кушнір опрацює конкретні пропозиції, а тоді відбудеться обговорення на ширшому форумі.

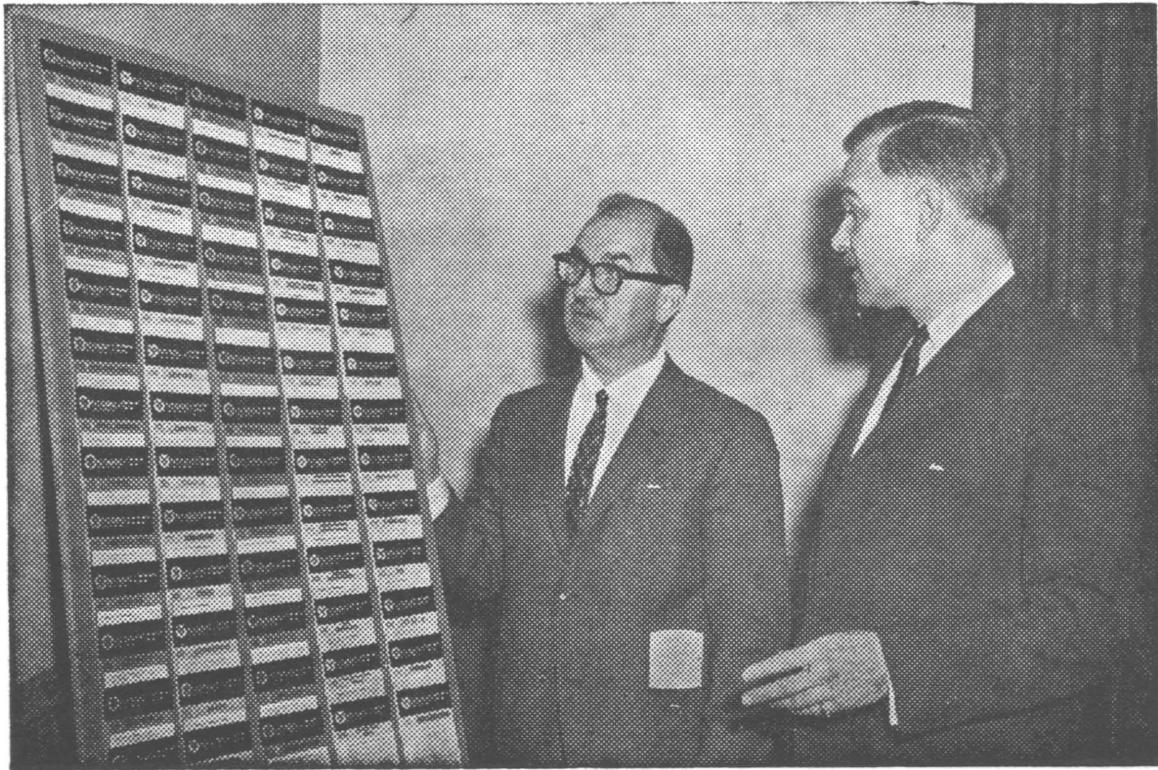
З українського боку участь у нараді взяли редактори "Гомону України", "Нового Шляху", "Вільного Слова", "Нових Днів", а також від відділу КУК д-р М. Мицько та д-р О. Бойко.

ТЕАТР НОВОКАНАДЦІВ У ТОРОНТІ

Рой Генри Пассано створив у Торонті театральний колектив, який складається виключно з новоканадців. У театрі беруть участь артисти з 15 національностей. З українців є Наталя Баумш та Іван Валько.

10 березня в театрі Крест (551 Мт. Плезент Род) відбудеться перша вистава цього колективу: "Я пам'ятаю маму". П'єсу ставить режисер Рейн Андре, естонець, який має чималу театральну практику в театрах Естонії, Швеції, Англії, Голландії. У Канаді він від 1948 р., довгий час працював у радіо й телебаченні, а від 1953 р. має власну театральну студію.

У першій виставці беруть участь і українці — Н. Баумш (виконує роль матері) та Ів. Валько. Початок вистави: 2-га год. по пол. і 7 вечора. Квитки від 1.00 до 2.50 дол.

2 лютого державний секретар і міністер громадянства провінції Онтаріо п. Іван Яремко улаштував пресову конференцію з представниками етнічної преси, на якій редактори оглянули цікаве видання: 5 ілюстрованих книжечок-довідників, які видані тринадцятьма мовами. Це видання інформує громадян, які ще не достатньо володіють англійською чи французькою мовами, про закони Онтаріо, про права і обов'язки громади, розповідають про працю уряду. У них розповідається про умови праці, охорону здоров'я, суспільну опіку, освіту, робітничу компенсацію.

Міністер І. Яремко сказав, що Канада — єдина дер-

жава в світі, у якій можливе таке видання. І це правда. Ми вже не раз дізнавали, що Канада може бути зразком демократії, національної і релігійної толеранції і свободи.

По пресовій конференції відбувся сніданок для представників преси, на якому неофіційно продовжувалось обговорення життя і умов праці різних етнічних груп у Канаді.

На нашому фото: міністер Іван Яремко знайомить прем'єра Онтаріо п. Джона П. Робарта з нововиданою брошурою.

Семен ЖАДАН

Американсько-український блудний син

Теперішній «спеціальний асистент» президента Кеннеді, видатний американський історик Артур М. Шлезінгер, був до 1961 р. професором історії в Гарвардському університеті. Після виборчої перемоги демократів, його покликано до Вашингтону на становище дорадника президента.

Остання з книг Шлезінгера (ще «тепла», бо видана в січні 1963 р.) — це збірка есеїв п. н. «Політика надії*»). На 300 сторінках цієї книги автор висловлює свої погляди на різні ділянки сучасного політичного й культурного життя, як ось: ліберальна й консервативна політика, роль інтелектуала в політичному житті США, політика й культура та інші. Окрему увагу присвячує Шлезінгер взаємовідношенню комуністичних країн та їхньому відношенню до США. Міркування

автора на цю тему частинно спираються на його досвіді з недавно відбутої подорожі до СРСР, Югославії та Польщі. І ось серед спогадів з цієї поїздки одна подія заслуговує на особливу увагу українського читача.

Автор відбув цю поїздку як член американської делегації, якої завданням було нав'язати в рамках т. зв. культуробміну зв'язки з літературними колами згаданих країн. У склад американської делегації входило чотири особи, серед них визначний американський драматург Педі Чаєвський, автор низки п'єс (як ось ставлені нещодавно на Бродвеї драми «Опівночі» й «Десятий чоловік»), відомий зокрема як фільмовий сценарист (деякі з його недавніх фільмів: «Гаддес», «Марті», «Бечелор парті»). Під час перебування американської делегації в Москві трапилася подія, яку А. Шлезінгер описує ось як:

«Один епізод варто відзначити. Батьки Педі

*) Arthur M. Schlesinger . The Politics of Hope. Boston, Houghton Mifflin Co., 1963.

Чаєвського походять з села в Україні. Його бажанням було відвідати знову (revisit) предківський дім. Він висловив це бажання в радянській амбасаді у Вашингтоні, а згодом у Спілці письменників у Москві. Устійнено, що під час поїздки до Києва делегація зустрінеться з місцевими письменниками й огляне місто, а Чаєвський у той же час поїде автом до свого села (his village*). Але напередодні нашого від'їзду (з Москви) поїздки (до Києва) відкликано. Яку ж причину подала Спілка письменників? — «Нема вільних кімнат у київських готелях».

Причина не виглядала переконливо. Чаєвський вказав на те, що радянський письменник, який хотів би відвідати якусь місцевість поблизу Монтгомері в Алабамі, набрав би підозри, якби йому сказали, що такі відвідини неможливі, бо в Монтгомері немає вільних готельних кімнат.

Після того Чаєвський пішов до Інтуриста, де його поінформовано, що в Києві є доскоchu вільних готельних кімнат. Бувши людиною рішучою, Чаєвський замовив квиток до Нью-Йорку й заявив, що він завтра виїжджає, якщо сьогодні до 5-ої год. пополудні поїздка до Києва не буде відновлена. За кілька хвилин перед впливом цього речення кімнати знайшлися.

І ось ми в Києві. Щоб відбути свою поїздку (на село) і повернутися своєчасно до, як нам сказано, «останнього вечірнього літака до Москви», Чаєвський мусів був виїхати з готелю наступного дня о 8 год. ранку. Тоді він, проїхавши автом п'ять годин і, побувавши в селі годину, міг устигнути до Києва до останнього вечірнього літака. Але наступного дня о восьмій годині ранку авто не появилось, ані о дев'ятій, ані о десятій, ані об одинадцятій. У Києві майже мільйоновому місті, Спілка Письменників України не в силі була знайти авта ні шофера для американського письменника, який бажав відвідати місце народження своїх батьків. Коло полудня авто нарешті появилось, але Чаєвському звернули увагу, що коли він тепер поїде, то не встигне повернутися на час увечері. Та цікавість і заповзятись Чаєвського були доведені до краю і він настоював, щоб їхати. Тоді, вже навід'їздному, відкрито новий, ще пізніший літак Київ—Москва, а Чаєвському тепер сказано, що слід поспішати, бо він зможе ще полетіти ввечері до Москви.

Він поїхав і після п'ятох годин прибув до села. Селяни досі ніколи не бачили американця. Знайшлися люди, що пам'ятали його батьків. Уже готовлено бенкет, але, після сімох хвилин (підкр. моє — С. Ж.) конвоїр Чаєвського звернув йому увагу, що треба їхати, щоб встигнути до київського вечірнього літака. До Києва вони мчали шалено та вскочили на аеропорт, де виявилось, що пізньовечірній пасажирський літак до Москви взагалі не існує!

Навіщо ж ця фантастична спроба унеможли-

*) Американський біографічний довідник подає (на ст. 546), що Чаєвський народився 1923 р. у Нью-Йорку. Тим то такі вислови Шлезінгера, як «revisit» та «his village» слід, мабуть, покласти на рахунок неточности вислову автора.

вити Чаєвському відвідини предківського дому? Звичайно, частинно тут важила свідомість, що село вбоге і що американський письменник хотів його побачити тільки на те, щоб придбати матеріяли про «негативні» аспекти радянського життя. Але частинно тут важила також глибоко закорінена звичка фальшування і презирства**).

Стільки американський професор. Але для нас, його українських читачів, справа на цьому не кінчається. перед нами виринає низка дальших питань і проблем. Якщо батьки Чаєвського народилися в українському селі, то існує майже 100 відс. певности, що вони українці. М. ін., у згаданому американському біографічному довіднику знаходимо інформацію, що дівоче прізвище матері Чаєвського було Стуковська, і це ще більше скріплює здогад про його українське походження. Але навіть якби батьки були не українці (що мало правдоподібне), то вже сам факт їхнього народження в Україні повинен мати для П. Чаєвського яесь значення. І тут самі собою насовуються питання: чому аж тепер, при нагоді поїздки в Україну, П. Чаєвський нагадав собі рідне село батьків і забажав його відвідати? Чому аж тепер виявив таку енергію й завзяття у здійсненні цього бажання? Чи досі на терені США не помітив він батькових земляків ні їхньої політичної акції? Адже стільки найвидатніших американських людей піднімає голос на оборону поневоленої України. Немає сумніву, що серед тих голосів також і голос Чаєвського мав би своє значення. Чаєвський людина відома в США, і не тільки як письменник — як вояк він здобув під час вйни відзначення за хоробрість. Його поведінка супроти ставлеників Москви в Києві викликає симпатію й пошану, та свідчить про те, що він людина чесна й смілива. Чому ж не приєднує він свого голосу до акції на допомогу країні, з якої походять його батьки?

Можливо хтось з читачів хотів би запитати про це самого Чаєвського. Ось, на такий випадок, його адреса, взята з того ж таки біографічного довідника:

Mr. Paddy Chayefsky
154 W. 57th St.
New York City.

***) «Політика надії», ст. 271-272.

Купіть ці книжки!

1. Олена Курило, «УВАГИ ДО СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ».

Про цю книгу див. у «Нових Днях» за листопад 1960 р. на стор. 23.

Ціна її: для передплатників «Нових Днів» — 2.00 дол., а для всіх інших — 2.50 дол.

2. «НОВИЙ ОБРІЙ», ч. 2, альманах, присвячений 10-річчю масового українського поселення в Австралії.

В альманасі є багато цікавих і дуже різноманітних матеріялів.

Ціна за примірник — 1.50 доляра.

Обидві книжки замовляти в «Нових Днях».

ІВАН ДРАЧ

Іван Драч, поемою якого ми відкрили це чи-сло нашого журналу, належить до наймолодшої групи поетів України. Народився він в 1936 році в с. Теліженцях на Київщині. Середню школу закінчив у с. Тетієві (1954 р.), у 1955 — 1958 рр. відбуває військову службу, після чого вступає в Київський університет ім. Тараса Шевченка.

В кінці 1959 р. в київському юнацькому журналі «Зміна» друкує два свої перші вірші. Черговий цикл його віршів появився в журналі «Вітчизна» (березень, 1960). Відомий всій Україні став Іван Драч у 1961, коли «Літературна Газета» опублікувала його феєричну трагедію «Ніж у Сонці». Це була справжня новина в українській літературі — і формою, і змістом. Після того Іван Драч стало друкується в «Літературній Газеті» й «Вітчизні».

Іван Драч — один з найталановитіших молодих поетів в Україні. Його творами захоплюються також і поза межами України, зокрема на еміграції.

На творчості Ів. Драча слідні впливи Шевченка, Догженка, Тичини, але Іван Драч не спігон, а самобутній талант, творчість якого ґрунтується на кращих зразках української літератури. Іван Драч — справжній новатор. Не лише формою (своїми поетично-образотворчими засобами), літературними жанрами своїх творів, а він новатор також і глибиною своєї поетично-філософської думки, своїм всеохопним поглядом на сучасне й минуле України. Можна б сказати, що Іван Драч — найсучасніший із наших сучасників.

Його феєрична трагедія «Ніж у сонці» викликала запальну дискусію в Україні, яка продовжується й досі і стає все більше й більше запальною.

Зміст цього твору такий: Сонце — втілення людських прагнень до правди, до краси, до відваги і т. д. Коротко можна сказати, що поет розуміє Сонце як Людську Правду. У це Сонце (Правду) встромив ножа не хто інший, як... «американські імперіялісти»... Герой твору, узявши благословення від Григорія Сковороди, вирушає в космічну подорож рятувати Сонце. Здавалося б, що з точки зору ортодоксальних комуністів мало б бути все гаразд і Іван Драч мав би стати наймолодшим орденоносцем. Але саме ці партійні ортодокси назвали поему Ів. Драча «вразливою з багатьох поглядів». Справа в тім, що крім головного героя в поемі ще виступає й Чорт. Чорт у Івана Драча цілком оригінальний. Його власний, який дуже мало схожий на чортів з усіх літератур світу, зокрема дуже мало подібний до

ОПРАВЛЕНІ РІЧНИКИ ЖУРНАЛІВ

“НОВІ ДНІ”

Кожен річник окремо, гарна полотняна оправа із золотим тисненням, разом 432 сторінки друку.

Ціна за річник 5.00

Замовляти в “Нових Днях”

«фавстівського» чорта». Цей чорт робить усе, щоб спокусити героя поеми. Він обіцяє йому:

*Я поведу тебе в таку дорогу,
Що проклянеш ти свій священний край
І замір, і молоду тривогу.*

Та це ще пів біди, але далі Чорт проголошує ще небезпечніші для влади й партії слова:

*Ти перетрусиш кісточки дідів,
Червоний стяг розірвеш на онучі,
І тому, хто тобі так догодив,
У чорну пацу кинешся із кручі.*

Не менш сумнівної якості з погляду партійних ортодоксів є й слова Григорія Сковороди, — творчістю якого так захоплюється Іван Драч, — якого герой поеми «зустрів у трамваї»:

*Шепоче він: «Ти відлітаєш, сину.
На лобі в тебе знак неправоти...»*

Що ж це за позитивний герой, питають ортодоксальні критики, у якого «на лобі знак неправоти»? От так з приводу цієї поеми й ще й досі точиться дискусія про творчість молодого поета в Україні. Про ці дискусії мусимо дещо знати й ми, бо творчість молодих поетів в Україні свідчить про спалах нового відродження нашої нації. Важко сьогодні сказати, якими шляхами воно, це відродження, буде розвиватися. Сьогодні можна тільки ствердити факт: творчість молодих в Україні навіть і в найменшій мірі не залежить від антисталінського курсу в СРСР, вона і в найменшій мірі не нав'язана «антисталінськими творами російських поетів типу Євтушенка тощо. («Посталінська відлига» лиш уможливила друк їх творів). Це без жодного сумніву власне, нове, молоде й глибинне слово української нації.

Про творчість молодих письменників і поетів, зокрема про творчість Івана Драча, ми ще поінформуємо читачів докладніше.

З ПРАЦІ “КОЗУБ”

У п'ятницю 15 лютого в “Козубі” відбувся вечір, присвячений Лесі Українці. Це був дуже симпатичний вечір. Доповіди не було, а замість неї було прочитано цілий ряд творів Лесі Українки і присвячених Лесі Українці (поетів, спогади тощо). Все це дало слухачам ясний образ Лесі Українки, письменниці й великої невгуктої людини. Це був один з найкращих вечорів цього сезону. Публіки, на жаль, було дуже мало — лише понад 30 осіб. Твори читали Зіна Прусаченко та Дмитро Романик.

У п'ятницю 22 лютого в “Козубі” відбувся вечір фортепіанової музики. ТЕТЯНА ТКАЧЕНКО виконала цілий ряд творів Бетговена, Шопена та Солера, еспанського композитора з 18-го ст. Вечір був дуже присмний, культурний, але публіки було мало (очевидно люди побоялися лютого морозу) коло — 30 осіб.

У п'ятницю 1 березня в “Козубі” відбувся авторський вечір ДОКІЇ ГУМЕННОЇ. Коротким словом вечір відкрив голова “Козубу” Іван Боднарчук, після того Борис Олександрів розповів гостям про життєвий і творчий шлях письменниці: її праця в Україні, на еміграції в Австрії, про її творчість уже на американському континенті.

Після того було прочитано кілька творів письменниці. Читала сама авторка, Зіна Прусаченко та Дмитро Ро-

маник. Було прочитано три недрукованих ще новелі і одну друковану (із збірки "Серед хмаросягів"). Твори були дібрані дуже добре і публіка прослухала їх з великою увагою.

По перерві письменниця розповіла дещо зі своєї "творчої лабораторії", що теж дуже зацікавило слухачів. Кілька разів публіка вітала письменницю рясними оплесками. Взагалі цей вечір виявив, що Докія Гуменна має багато читачів, які її люблять і шанують. Вона сьогодні, мабуть, чи не найпочитніша письменниця на еміграції. Її вперта, можна сказати каторжна праця в ділянці літератури, її скромність і чесність з собою та своїми читачами принесла їй повну перемогу.

Вечір був гарний, приємний культурний. Людей багато — коло 150 осіб, в тім числі багато молоді з ОДУМ-у, Пласту, СУМ-у.

Докія Гуменна була в Торонті кілька днів, відвідала місцеві редакції ("Гомін України", "Нашу Мету", "Вільне Слово", місячник "Світло" та "Нові Дні"), зустрічалася також з представниками вінніпезьких тижневиків: "Український Голос" (п. І. Боднарчук) та "Новий Шлях" (п. В. Левицький).

На вечорі "Козуба" протягом кількох хвилин продано всі книжки, які Д. Гуменна привезла з собою, чимало людей замовили книжки, які письменниця вишле їм поштою з Нью-Йорку. Цією справою відав невтомний пропагатор української книжки п. Василь Журівський.

У неділю 3 березня по Службі Божій митр. прот. Дмитро Фотій тепло вітав пані Гуменну в катедрі св. Володимира в Торонті. По обіді того ж дня жіноче товариство при православній катедрі вітало письменницю на своєму чайному вечорі. На цьому ж вечорі жіноче товариство зобов'язалось розпочати заходи про видання відомого роману Докії Гуменної "Діти Чумацького Шляху" в перекладі англійською мовою.

"Козуб" заплинував також вечір письменника У. Самчука, розпочав переговори з кількома письменниками із США, зокрема з поетом О. Неприцьким-Грайковським (Сан Паул, США) та прозаїком В. Гайдарівським (Філадельфія, США). Про ці вечорі сьогодні ще не можемо сказати нічого певного, бо ще невідомо, коли і як вони відбудуться

ХОРОШИЙ ПОЧАТОК

З рік тому в Торонті зорганізовано кілька груп Юного ОДУМ-у. Всі ці групи створено заходами Гол. Виховної Ради ОДУМ-у, яку очолює одумівець інженер П. Родак.

У неділю 24 лютого Виховна Рада влаштувала першу зустріч юних одумівців з громадянством, зокрема з батьками. Вечір відбувся в залі катебри св. Володимира. Розпочато його дитячим концертом, на якому юні одумівці (від семи до 15 років) показали, що вони змінують. Програма вечора була різноманітна: читання художніх творів (проза й поезія), співи, танці, комічні сценки. По концерті всіх присутніх угостили чаєм і тостами.

Цей вечір заслуговує на особливу увагу, бо він свідчить про те, що ОДУМ домігся чималих успіхів у вихованні дітей. Треба відзначити зразкову поведінку дітей. Діти не бігали, не кричали, поводитись вільно, але дуже дисципліновано. Просто не ймеш віри, що це ді-

ти, які народилися вже в Канаді і бігають по вулицях канадського міста.

Дуже приємно також відзначити, що англійською мови зовсім не було чути — всі діти розмовляють по-українському без чужого акценту, особливо дівчатка, яких взагалі є більше і вони активніші від хлопчиків. Батьки, які віддали своїх дітей до ОДУМ, можуть бути певні за своїх дітей — вони є в добрій виховній організації. Шкода тільки, що тих батьків не дуже густо було на цьому вечорі.

Виховниками юного ОДУМ-у в Торонті є Валя Родак, Ліда Буцька, Діна Кравченко, П. Родак та Ол. Юхименко. Духовним виховником є о. митр. прот. Дмитро Фотій, який і відкрив цей перший вечір Юного ОДУМ-у молитвою.

МИТРОПОЛИТ ЙОСИП СЛІПИЙ НА ВОЛІ

Український католицький митрополит Йосип Сліпий, що від 1946 року перебував у російських комуністичних тюрмах та концтаборах, звільнений і 9 лютого прибув до Риму.

Папа Іван 23-ій 10 лютого ц. р. тепло привітав митрополита і при першій зустрічі відбув з ним довгу розмову. У пресі подавалось, що Папа Іван 23-ій призначив був митрополита Йосипа кардиналом "ін пекторе" (у

„Ісидоризм у Римській Церкві“

написав

Михайло Стечишин

Ця нововидана книжка — дійсно рідкісна праця не тільки в українській науковій літературі, але й також серед православних публікацій взагалі.

Це перша велика праця в православній літературі, у якій висвітлено фальшування документів в історії Римської Церкви — фальшування, що створило собою цілу систему.

Тому що римські фальсифікати мають відношення й до справ Православної Віри й тому, що у православній літературі досі не було справи цих фальшувань порушено систематично й принципово, книжка "Ісидоризм у Римській Церкві" необхідна кожному, — не лише духовному, але й світському, хто цікавиться справами церковної політики.

Згадана праця основана головню на католицьких джерелах. Її головний матеріал — про т. зв. "Ісидорові Декреталиї", чи Ісидора-самозванця, а останній розділ про папіссу (жінку) Івана VIII.

На доброму папері, 376 стор. друку, з додатком світлини жінки-папи і фотокопій листів тже-пап.

Ціна \$4.00.

Адреса замовлень:

Consistory Church Goods Supply,
7 St. Johns Ave., Winnipeg 4, Man., Canada

своєму серці). Побачимо, чи це справді так, чи, може, це тільки здогади журналістів.

Сьогодні ще важко сказати, які причини були звільнення митрополита з російської каторги — це все з'ясується пізніше. Ватикан покищо не подав жодних відомостей, хоч з деяких скрутих заяв митрополита виходить, що він не має наміру залишатися на Заході, бо прибув на наказ папи тільки тому, щоб узяти участь у католицькому всесвітньому соборі, після закінчення якого "в кайданах чи без них" повернеться в СРСР. Сьогодні ще важко сказати щось певне, але у всякому разі це звільнення є дуже приємною вісткою і ми щиро вітаємо Високопреосвященнішого Митрополита Йосипа Сліпого з волею!

НОВИЙ СЕНАТОР-УКРАЇНЕЦЬ

5 лютого ц. р. прем'єр Канади Джон Діфенбейкер проголосив нові призначення до Сенату Канади, втім числі й одного українця — професора Павла Юзика.

Як відомо, в Канаді сенатори не обираються, а призначаються урядом. Членство в Сенаті — досмертне. Тепер у Сенаті був лише один українець — п. Іван Гнатишин, бо другий українець-сенатор, Василь Вал, помер минулого року.

Новий сенатор Павло Юзик народився 1913 року в містечку Пінто в провінції Саскачеван. Відбув службу в

канадській армії, закінчив Саскачеванський університет, пізніше удосконалював свою освіту в Мінесотському університеті, США. В 1951 році його призначають на посаду викладача історії сходу Європи та слов'янських мов в університеті провінції Манітоба (Вінніпег), де він працює й досі.

Проф. Павло Юзик є автором ряду праць з історії Канади, зокрема має визначні досягнення в дослідженні українських поселень у Канаді, автор відомої праці англійською мовою "Українці Манітоби". Тепер проф. Павло Юзик очолює Манітобське Історичне Товариство, активно працює в канадських та українських організаціях, є членом НТШ та УВАН. Він був основником МУН (Молоді Українські Націоналісти), є почесним головою МУН, займає визначні посади в проводі УНО Канади, стало співпрацює з централею Комітету Українців Канади.

Нема сумніву, що прем'єр Канади зробив добрий вбір — професор Павло Юзик буде добрим сенатором. Українці Канади мають нагоду ще раз переконатися, що уряд п. Джона Діфенбейкера ставиться до нас щиро, прихильно і з повною повагою та довірою.

Найшвидша і найдешевша в Торонті
ПЕРЕВОЗКА ХАТНІХ РЕЧЕЙ І МЕБЛІВ
В разі потреби телефонуйте:
А. Максимлюк — LE 3-3724

Голосуйте за Нову Демократичну Партію! Голосуйте за кращу Канаду!

Американська та канадська преса так характеризує Н. Д. П.:

"Нові демократи можуть бути певні, що їх члени є найздібнішими людьми в парламенті".
"Тайм".

Хоч нові демократи в останньому парламенті були найслабші кількістю, зате якісно вони були найсильніші.

"Торонто Дейлі Стар".

"Нова Демократична Партія має найталановитіших членів у парламенті".

"Оттава Ситизен".

Нові демократи ніколи не відхилялись від своїх принципів і вони без сумніву є єдиною партією в цій країні, що тримається своєї програми... і за цю якість заслужила найбільшу нашу до них і прихильність".

"Ле Солейм"

Нова Демократична Партія має найреалістичнішу оборонну та закордонну політику. Крім того, вона змагається за встановлення економічного плянування, розширення суспільного сектора господарства, ліквідації безробіття, установа медичного забезпечення та інших соціальних реформ.

Нові демократи розуміють, що Канада пе-

ребує не лише в економічному, але і в культурному застої. Тому уряд Н. Д. П. створить фінансову базу, щоб уможливити розвиток канадської опери, балету, драми та інших видів мистецтва.

Віддайте голос за кандидатів Нової Демократичної Партії у своїх округах:

in Spadina — R. Beardsley

in Trinity — Tom Paton

in Parkdale — Thomas Campbell

in Davenport — Vic Cathers

in High Park — Andy Mays

Український Клуб Нової Демократичної Партії має честь запросити читачів "Нових Днів" на

ВЕЛИКЕ ВІЧЕ,

яке відбудеться у п'ятницю 29 березня о 7-ій годині вечора в Мейпел Ліф Гарден.

Головним промовцем буде лідер Н. Д. П. п. Томас Даглес.

Вступ безплатний.

UKRAINIAN NEW DEMOCRATIC
PARTY CLUB

ПОСВЯЧЕННЯ "УКРАЇНСЬКОГО ДОМУ"

17 лютого посвячено "Український Дім" на вул. Крісті ч. 83—85, який цілком перебудовано й добудовано цілий корпус.

У будинку є театральні зали, 6 гарних класних кімнат для школи, величезна спортова зала, цілий ряд кімнат для різних товариств, ресторан тощо. Взагалі, це один з найбільших українських будинків у Торонті.

Посвятив будинок український католицький єпископ Високопреосвященний Ісидор Борецький в асисті кількох священників. У бенкеті було коло півтори тисячі осіб. Бенкетом керував п. Я. Сполський, вітали гостей держ. секретар і міністер громадянства пров. Онтаріо п. Ів. Яремко, голова міста п. Д. Самервил. В президії були визначні діячі міста. У залі також були представники преси.

По обіді відбувся великий концерт.

Будинок створено під гаслом: Все для нашої молоді! Гасло дуже гарне — праця з підростаючим поколінням була, с й буде найпочеснішою ділянкою нашої праці на чужині.

НАШЕ ЛИСТУВАННЯ

Вельмишановний Пане Редакторе!

В ч. 157 "Нових Днів", у відповідь на листа п. Ф. А. Федоренка, Ви були ласкаві прихильно висловитися про Музей-Архів УВАН у США в Нью-Йорку.

Музей-Архів був заснований 10-го жовтня 1945 р. в Німеччині з метою відновити перервану війною музейно-архівну акцію на еміграції. Почин Музею-Архіву УВАН зустрівся з ініціативою сл. п. помісних Ариадія Животка й Миколи Марковського та мимі активно діючих сеньора бібліотечної справи Володимира Дорошен-

НОВА КНИГА І. МАНИЛА

Вийшла друком книга Івана Манила «Грім за зорею» (ліричні та сатирично-гумористичні твори, з портретом автора, 1963). — Критичні голоси:

«Твори Манила — цікаве й надійне явище»...
Гр. Шевчук — «Час».

«Ваші композиції в збірках «Колючий сміх», «Постріли з пера», а так само в журналі «Сьогорді» виявляють в авторі їх щирого шукача не-протоптаних стежок...».

В. Винниченко — 3 листів... «Нові Дні».

«...побажаємо Ів. Манилові всяких успіхів. Він безперечно має хист — цього ніхто не заперечує».

П. Волиняк — «Нові Дні».

Рецензії про книжки І. Манила помістили в нашій пресі Л. Полтава, М. Щербак, Я. Рудницький, В. Державин, О. Гай-Головко, П. Кізко та інші.

«ГРИМ ЗА ЗОРЕЮ» коштує \$1.00. Збірки І. Манила: «Січ і відсіч», «Байкар», «Пеани і кпини», «Колючий сміх», «Постріли з пера» та «Запоріжжя сміється» можна замовити за \$2.00. — Адреса автора:

Mr. I. Manylo

P. O. Box 472 — VINELAND, N. J., USA

ка та досвідченого музейника Леоніда Бачинського. Створені ще в Німеччині музейно-архівні осередки, перевезені до Америки, успішно продовжують свою діяльність. Крім того, з бігом часу виникли нові музейно-архівно-бібліотечні осередки (Чикаго, Бавк-Брук, Сарсель, Лондон), що також успішно провадять свою роботу, поруч з давніш заснованим Осередком Культури й Освіти у Вінніпезі. Музей-Архів УВАН, як установа подумана в державницькому плані (так само як і УВАН) стоїть і стоїть за організацію пляномірного постачання матеріалами тих музейно-архівних сховищ, які беруть на себе обов'язок збирання і збереження зібраних матеріалів! Тому в справі постачання друкованими матеріалами цих сховищ Музей-Архів УВАН стоїть і стоїть на позиції konieczности переведення обов'язуючої всі видавництва і окремих видавців постанов відповідних авторитетних інституцій про постачання обов'язкових примірників усіх видів друку для 12-тих цими постановами визначених сховищ. Попередній список таких сховищ був намічений в кінці Річника Української Бібліографії 1957 р., виданої Українською Вільною Академією Наук у США в 1960 році.

Щодо інших вартісних річей загально національного значення, музейного, архівного та антиваріоного характеру, то спрямування їх до певного сховища визначається його відповідним приміщенням і відповідним персоналом.

Щождо матеріалів про Тодося Осьмачку, можемо подати до загального відома, що в Музей-Архіві УВАН утворено спеціальний меморіальний фонд Т. Осьмачки перш усього з тих матеріалів, які ще при житті сам поет почав передавати до Музею. Це були рукописи, друковані видання й фотографії різних періодів. З архівом МУР-у, переданим до Музею Ю. В. Шерехом, прийшли листи Осьмачки і фотографії конференцій МУР-у з участю Осьмачки. Багато фотографій поета під час різних літературних зустрічей передав Музеєві Леонід Лиман. Звукозаписна студія Змія в Нью-Йорку прислала стрічку з записом читання поетом його перекладу Вайлдвої "Баллади Редінгської в'язниці". Тому дуже бажано було б приднати до цієї колекції також і платівку з записом Осьмачкиного читання своїх творів, про що пише п. Ф. А. Федоренко. Вже по смерті Т. Осьмачки Г. О. Костюк передав до Музею УВАН ті нотатки в записниках і на окремих листочках, що їх поет нотував під час перебування в шпиталі. Фотографії похорону Осьмачки зробили для Музею п.п. Амація Москаленко, Галина Білоус, Б. Ржепецький.

Продовжуючи роботу над зосередженням матеріалів про Т. Осьмачку, Музей-Архів УВАН у США звертається до всіх осіб, у посіданні яких є згадані матеріали, надсилати їх на адресу Музею

Ukrainian Museum UVAN, 206 W. 100th. St.,
New York 25, NY, USA,

або хоча б повідомити Музей про їх наявність і можливість перефотографування матеріалів.

Керівництво Музей-Архіву УВАН у США.

Шановний Пане Редакторе,
я хотів би підняти питання про участь українців, особливо молоді нашої, в канадському політичному житті.

25 січня ц. р. відділ Нової Демократичної Партії федеральної виборчої округи Спадайна (провінційної Ст. Емдрю) відкрив Дорадчий Центр та головну квартиру цих округ. Головним завданням цього Центру буде да-

вати допомогу новоканадцам без різниці їхньої політично-партійної приналежності.

Щоб забезпечити високоякісну обслугову, при Центрі створено дорадчий комітет, у складі якого є професори університету, адвокати, виховники та бизнесмени. Центр даватиме безкоштовні поради в юридичних, податкових, родинних, бизнесових та інших справах. Крім того, в Центрі буде провадитись культурна діяльність. Будуть регулярно відбуватись доповіді та дискусійні вечори. Культурно-освітній референт округи Спадайна панна М. Меклін повідомила мене, що з цією метою вже домовлені визначні канадські громадські діячі та професори Торонтонського університету.

На відкритті Центру промовляв лідер НДПартії в Онтаріо п. Мекдоналд та федеральний секретар партії п. Е. Парк.

Кандидат до федерального парламенту п. Р. Бірсдлі висловив своє здивування, що українська молодь так байдуже ставиться до канадського політичного життя, він хотів би, щоб у майбутньому наша молодь, а зокрема студенти, відвідували дискусійні вечори та висловлювали свої погляди. З цим, я думаю, не можна не погодитись, бо хоч в окрузі Спадайна мешкає кілька тисяч українців і чимало старших з них беруть активну участь у політичному житті, то молодь чогось стоїть осторонь.

Мені часто доводиться бувати на дискусіях та доповідях, я бачу там молодь різних національностей, але українців серед них я ще не зустрічав. Цікаво, що італійська молодь, яка приїхала до Канади значно пізніше і не чваниться тим, що вона політична емігрантка, чимало вплилася в канадське політичне життя. А де ж наші студенти, випускники університетів, коли й де вони виявляють свою політичну активність? Чи, може, бракує відаги?

Адреса Центру: 117 Гарборд. Відкритий він у віаторок від 7 год. 30 хв. до 10 год. 30 хв., у середу — від 2-ої години до 3 год. 30 хв. Управителька Центру — пані Меррі Каршав.

З щирою повагою до Вас

С. ДЕМ'ЯНЕНКО, Торонто.

Дякую за листа. Може хтось з молоді й зацікавиться цією справою. Наш обов'язок інформувати людей про все, що діється в Канаді.

Я цілком згоден з Вами, що нашої молоді треба бути активною в політичному житті Канади. Про це вже не раз писалося в нашому журналі. Але дивимося тверезо на справи. Я, наприклад, думаю, що українська молодь навряд чи піде до НДПартії, бо ця партія сьогодні чи не найреакційнішою в національному питанні. А Канада, подобається це комусь, чи ні, сьогодні є багатонаціональною країною. Отже нехтувати національним питанням у Канаді — значить виявляти політичну короткозорість. Саме так і робить НДПартія. Коли Ви самі піднімали це питання в "Нових Днях". Були відповідні висноження чоловік осіб партії в цій справі. Здавалося все гаразд, але ось 10 грудня 1962 р. лідер НДПартії п. Т. С. Доглас, промовляючи на сесії федерального парламенту, сказав таке:

"Учора ми мали корисні дискусії про потребу кращої оцінки і зрозуміння того факту, що Канада є дво-національною, двокультурною і двомовною країною. Я думаю, що всі ми були раді, що тут була загальна одностайність у цій справі, а саме: якщо ми хочемо мати

і зберегти національну єдність у країні, то цього можемо досягнути тільки визнанням партнерства в конфедерації, яке зведе до купи два великі народи, дві великі культури, з яких складеться наша країна".

Бачите, як то на думку п. Т. Догласа є в Канаді? Тільки ДВІ нації, ДВІ культури, ДВІ мови, а решта народів, що населяють Канаду, — ніщо, їх ніби й не було! І це говорить п. Т. Доглас, який довгий час був прем'єром провінції Саскачеван, у якій за переписом 1961 р. тільки українців є 8.52%. А інших народів?.. Отже не можна сказати, що п. Т. Доглас цього не знає — він просто не хоче цього знати.

Цілком інше ставлення консерватів і лібералів до національних меншин. Вони теж знають, що за актом конфедерації Канада є двомовною країною. Але вони ніколи не нехтували іншими народами, що населяють Канаду. Ліберали в свій час обстоювали термін "канадська національна мозаїка", яку вони вважали корисною для Канади, а консервати йдуть ще далі: їх лідер і прем'єр Канади п. Джон Діфенбейкер на бенкеті в час відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вінніпезі заявив, що Канада — не американський котел для перетоплювання народів, навіть і не мозаїка, а розкішний квітник, де кожна квітка-народ має свій колір і запах, себто в Канаді кожен народ має право на свою мову, культуру і т. д. На його думку саме в цьому і є сила Канади (Див. "Нові Дні" ч. 138/139, стор. 24).

Лідер же НДПартії замість національного квітника воліє бачити безлику сіру масу, яка розмовляє англійською, чи в крайньому разі бодай французькою мовою. Може це випадок? Може це тільки так лідер думає? Ні, це настанова всієї партії. Пригадуєте Вам, що коли в парламенті стояло питання, чи запитувати при переписі про національне походження, чи тільки зазначати "канадець" чи ні, то посол НДПартії з виборчої округи Порт-Артур (між іншим, дуже "етнічна" округа) п. Д. Фішер гостро виступав проти питання про національне походження в переписному листку. Можна сказати, що НДПартія стоїть на цілу епоху позаду консерватів і лібералів у цьому питанні. Тому, очевидно, українці нею мало й цікавляться. Кажете, італійці цікавляться? Що ж, може в них менші вимоги. Українцям мало медичного забезпечення і доброго заробітку. Спрощувати людину тільки до матеріального добробуту не завжди окупиється. Людина ж не худобина, що потребує тільки їжі...

Шкода, що п. Роберт Бірсдлі, якого я знаю особисто і який зробив на мене дуже приємне враження, не пішов зі мною 23 січня, — коли в 19 виборчих (провінційних) округах Торонта відбувався "консервативний вечір" (передвиборчі віча), — на консервативне віче в його ж окрузі. Там би він побачив багато українців, в т. ч. й молоді, не тільки серед публіки, а й у проводі асоціації консерватів. Я свідомо не пішов того вечора на консервативні збори в окрузі Беллвудс, де промовляв українець, міністер Іван Яремко, ні в окрузі, де головує українець Я. Спольський, ні в окрузі Паркдейл, де головує в консерватів українець Г. Головатий, а секретарює М. Топольницький. Я пішов у округу Ст. Ендрю, де українців не дуже багато і де промовляв не українець, а міністер Аллан Гросман, людина, як Вам відомо, жидівського походження, але дуже шанована серед усіх етнічних груп, особливо серед українців. Знаєте, п. Дем'яненко, що коли прийняти кругло населення Торонта за мільйон, а українців у ньому за

50 тисяч, то ми становимо в Торонті тільки 5% усього населення. На цих же зборах консерватів я їх налічив 18%. І дуже тішусь цим, бо це свідчить, що ми більше ніж утричі активніші від усіх інших етнічних груп, в т. ч. й англосаксонської.

Отже, і п. Р. Бірседлі і інші активісти та лідери НДПартії так захоплені своїм "сплавлюючим котлом" (між іншим, ним дуже захоплювався Ленін!), що зовсім не бачать причини, чого українці бокують від їх партії.

Чи не варто б декому про це все подумати?..

ЦЕНТРАЛЯ КУК ПРО ВИБОРИ

ЗВЕРНЕННЯ КОМІТЕТУ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ У СПРАВІ ФЕДЕРАЛЬНИХ ВИБОРІВ УКРАЇНЦІ КАНАДИ!

Проголошення федеральних виборів накладає на нас почесний обов'язок звернутися до всіх українських виборців з пригадкою про їх громадянські обов'язки і права.

Потрібна в тому напрямі освідмлююча праця Відділів КУК та всіх українських громадських організацій. Конче треба включити в активні ряди виборців усіх чоловіків і жінок, які закінчили 21-ий рік життя, щоб усі вони були свідомі свого виборчого права.

Не менш важлива справа й підбір кандидатів, які мали б у парламенті репрезентувати виборців і говорити в їх імені. Висуваючи на кандидатів українців, треба вибирати найкращих з-поміж нас. У виборчих округах з більшістю українського населення і де є відповідні українські кандидати українські виборці можуть домовлятися з партійними проводами, щоб кожна політична партія ставила на своїх кандидатів українців. Це усуне шкідливі ферменти міжетнічного характеру і забезпечить вибори перед спекуляціями на розбиття голосів. В оцінці якості кандидатів слід брати до уваги їх свідомість та зацікавленість народними справами. Нашими кандидатами повинні бути ті громадяни, для яких народна справа завжди була близька, що працюють в українських громадських організаціях і беруть участь у загальноканадському житті. Недобру прислугу своєму народові й Канаді робили б ті одинці, які дивилися б на вибори, як на особисту спекулятивну платформу для заспокоєння своїх нездорових амбіцій і кар'єризму.

УКРАЇНСЬКІ ВИБОРЦІ!

Комітет Українців Канади пригадує і підкреслює важливість щогорічних виборів до парламенту ще й тому, що напередодні 100-річчя Канади канадський парламент буде вирішувати важливі справи.

Висунені в останніх днях перед розв'язанням парламенту проблеми двоаціональності, двокультури і двомовності, українська спільнота в цій країні не може ігнорувати. Відкинувши теорію "мелтінг пат"-у і штучного двоподілу, українці Канади заступають ідею плюралізму культур, цебто створення в Канаді таких можливостей, щоб у її культурну скарбницю могли увійти на рівноправному становищі культурні надбання всіх народностей, що тут поселилися. Ключ до розв'язки цих та багатьох інших великих проблем, у тім числі також господарського й політичного характеру (внутрішнього і міжнароднього) є в руках виборців. Вони повинні впровадити до парламенту відповідних представників, які

могли б усталити головні лінії розвитку канадської держави на століття наперед. Бо хто не думає категоріями майбутности, той сом собі заперечує право на життя.

Нехай же між українцями Канади запанує добра і відповідальна думка, хай кожний громадянин і громадянка знають, що їх голос належить народові і його не вільно змарнувати.

КОМІТЕТ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ

З НОВИХ ВИДАНЬ

Маланюк С., **КНИГА СПОСТЕРЕЖЕНЬ**, проза, стор. 525, в-во "Гомін України", Торонто, Канада, 1962.

Гайдарівський Василь, **А СВІТ ТАКИЙ ГАРНИЙ**, оповідання, стор. 224 + VI (додаток від автора: "Дещо про себе і свою творчість"), обкладинка і ілюстрації в тексті Бориса Крюкова, тираж 1500, в-во Юліана Середяка, Буенос-Айрес, 1962.

У книзі вміщено три оповідання: "Мерехтливі зорі", "Непрошений гість", "А світ такий гарний".

Дончук Зосим, **ПЕРША ЛЮБОВ**, роман, стор. 260, обкладинка Софії Климовської, тираж 1500 прим., накладом автора, Філадельфія, США, 1962.

ПОЕТИ ЧУМАЦЬКОГО ШЛЯХУ, нова поезія в Україні, вибір із віршів Ліни Костенко, Миколи Вінграновського, Віталія Коротича, Івана Драча та Євгена Гуцала, вступна стаття і біографічні нотатки Богдана Кравцева, стор. 82, бібліотека "Сучасности", ч. 3, Мюнхен, Німеччина, 1962.

Голубничий Всеволод, **НОВИЙ КОНФЛІКТ У КОМУНІСТИЧНОМУ ТАБОРІ**, відбитка з журналу "Сучасність", ч. 2, 1962, стор. 72, Мюнхен, Німеччина, 1962.

Митрополит Іларіон, **НАШ БІЙ ЗА ДЕРЖАВНІСТЬ**, історична епопея, частина перша, стор. 224, Вінніпег, 1962. (видавництво не позначено).

Хміль Іван, **"ІДУ З КОБЗОЮ"**, поезії, передмова Т. Курп'їти, стор. 244, накладом автора, Чикаго, США, 1962.

Манило Іван, **ГРИМ ЗА ЗОРЕЮ** (Лірика, гумор, сатира), стор. 62, в-во "Волосожар", Нью-Йорк — Вайнланд, 1963.

Рубчак Богдан, **ДІВЧИНІ БЕЗ КРАЇНИ**, третя збірка поезій, стор. 48, обкладинка Оксани Теодорович, в-во Нью-Йорської групи, Нью-Йорк-Чикаго, 1963.

ПОПЕРЕДЖЕННЯ РАКА

Коли під час медичного огляду лікар знаходить у людини якусь хворобу й призначає лікування, слід неодмінно виконати його вимогу і ось чому.

Якраз на базі деяких хвороб, коли їх своєчасно не лікувати, може розвинути рак. Особливо серйозно треба ставитись до хвороб, які не викликають відчутного болю. Це — всякі пухлини, нарости-поліпи, виразки, де б вони не були.

За таких хвороб уже є певне чужерідне розрощування клітин, але спочатку воно доброякісного характеру, бо не проростає в глибину. Його легковилікувати.

Коли ж вчасно не лікуватись, то й доброякісне розрощування клітин згодом може переродитись у злоякісні клітини. До цього призводить легковажне ставлення до власного здоров'я.

Кожна людина після 30-річного віку має проходити медогляди не рідше, як 1—2 рази на рік.

ІНФОРМАЦІЯ

ПРО УСЛУГИ УРЯДУ ОНТАРІО

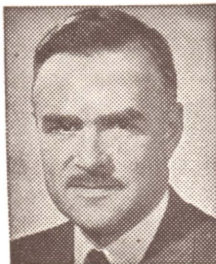

Тепер можна одержати на 13-ти мовах

Уже появилась друком серія п'ятьох інформативних книжечок, які описують різні, для нас доступні, услуги Онтарійського Уряду. Її видав Відділ Громадянства при Департаменті Провінційного Секретаря і Громадянства. Книжечки підсумовують вислід дискусій, які переводилися у дискусійних групах на панелях, організованих п'ятьма урядовими департаментами, при співучасті представників різних організацій, зацікавлених у інтеграції новоприбулих.

ДОСТОЙНИЙ ДЖОН П. РОБАРТС, Прем'єр Онтаріо, у вступному слові підкреслює, що Онтаріо приймає більше імігрантів, ніж усі інші провінції Канади. "Тому логічно, — каже Прем'єр, — що старання Уряду Онтаріо про добробут населення охоплює велике число імігрантів, яких рідна мова не є англійська чи французька і багато яких, як можна було сподіватися, ще не опанували досі жадної з тих мов."

ДОСТОЙНИЙ ДЖОН ЯРЕМКО, Провінційний Секретар і Міністер Громадянства, департамент якого видав ці книжечки, вважає, що вони пригодяться не тільки імігрантам, але й тут народженим канадцям.

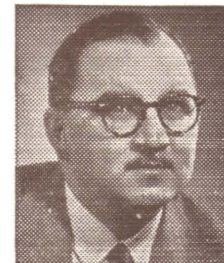

HON. JOHN P. ROBARTS, Q.C., L.L.D.
Prime Minister

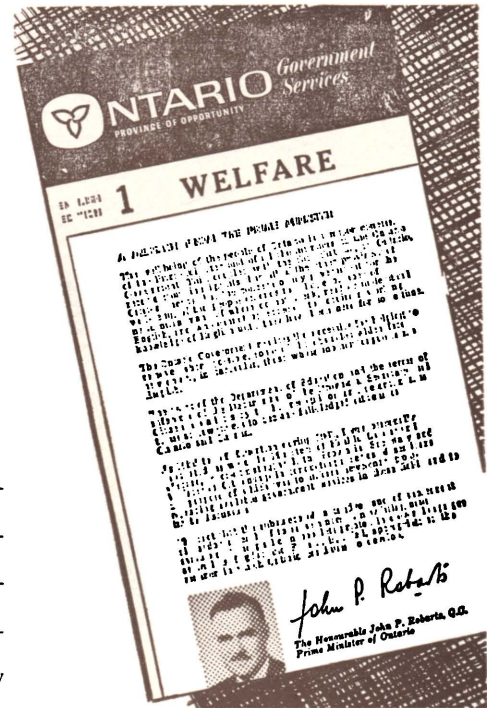
DEPARTMENT OF THE PROVINCIAL SECRETARY AND CITIZENSHIP

PROVINCE OF ONTARIO

R. J. CUDNEY, Q.C., Deputy Minister

HON. JOHN YAREMKO, Q.C.
Minister

- Ч. 1 СУСПІЛЬНА ОПІКА
- Ч. 2 ЗДОРОВ'Я
- Ч. 3 ОСВІТА
- Ч. 4 РАДА РОБІТНИЧОЇ
КОМПЕНСАЦІЇ
- Ч. 5 ПРАЦЯ.

Книжечки можна одержати такими мовами:

англійською, французькою, італійською, німецькою, польською, українською, голландською, сербо-хорватською, фінською, грецькою, португальською і словацькою. Книжечки роздає даром Відділ Громадянства (Кімната ч. 167, Головний Будинок Парляменту, Торонто — Телефон 365-2285). При замовленні просимо подавати, якою мовою бажаєте книжечки мати.

Суспільні обслуги належать ВАМ!

У більшості канадських місцевостей є служба здоров'я і опіки, доступна всім мешканцям завдяки добровільним організаціям та агентствам.

Серед них є:

- Догляд за хворими в хаті,
- Допомога в родинних клопотах,
- Реабілітація інвалідів,
- Літні табори для хлопців та дівчат
і багато інших.

Якщо ви або член вашої родини потребує будь-яку з цих допомог, не вагайтесь просити її. Вам її радо дадуть. Установи суспільної допомоги ви знайдете на жовтих сторінках телефонної книги під:

“Social Service Organizations”

Там вони до ВАШИХ послуг.

Міністер Громадянства і Іміграції

Р. А. БЕЛЛ
